

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 16 (513)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
13 жовтня 2020 року

ПОКАЗНИКИ

ТНМУ ВИЗНАНО ОДНИМ З НАЙНАДІЙНІШИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У ПРОВАДЖЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Нещодавно Державна служба якості освіти України оприлюднила відкритий перелік закладів вищої освіти за ступенями ризику від провадження діяльності у сфері вищої освіти. Ці показники визначають за чітко визначеними критеріями: чисельністю здобувачів освіти впродовж останніх трьох років, кількістю науково-педагогічних працівників, станом оприлюднення на сайті визначених законодавством документів та інформації, кількістю порушень вимог законодавства у сфері вищої освіти. Крім того, враховують наявність відокремлених структурних підрозділів, наявність іноземних студентів і частку неакредитованих спеціальностей та освітніх програм.

Загалом Держслужба якості освіти оцінила 307 закладів вищої освіти України. З яких 74 (24%) віднесла до високого ступеня ризику, 213 (69%) – середнього, 20 (7%) – незначного ступеня ризику.

Тернопільський національний медичний університет входить до категорії закладів вищої освіти з найнижчим показником ризику, що свідчить про високий рівень надання освітніх послуг і здійснення внутрішнього контролю якості освіти.

Розподіл закладів вищої освіти за ступенями ризику здійснюють на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 р. №982 та має на меті забезпечити оптимальний перерозподіл уваги Державної служби якості освіти з менш ризикових суб'єктів на більш ризикові.

«Формування та оприлюднення відкритих рейтингів закладів вищої освіти за ступенями ризику дає змогу ЗВО звернути увагу на фактори, які збільшують ризик при провадженні освітньої діяльності, провести «роботу над помилками», – наголошують у Державній службі якості освіти.

Пресслужба ТНМУ

ЗМАГАННЯ

НАША КОМАНДА ВИБОРОЛА ДРУГЕ МІСЦЕ В МІЖНАРОДНОМУ ЧЕМПІОНАТІ ІЗ СИМУЛЯЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ

У онлайн-режимі 19-22 вересня з центральним координаційним комітетом у Парижі (Франція) відбулася міжнародна конференція з медицини невідкладних станів The European Emergency Medicine Congress. Цей захід охопив майже всі країни Європи. Україна була представлена єдиною командою фахівців – працівниками та науковцями Тернопільського національного медичного університету імені І. Горбачевського. До її складу ввійшли директорка центру симуляційного навчання Галина Цимбалюк і працівник цього підрозділу Роман Гук, а також асистентки кафедри медицини катастроф і військової медицини Наргіз Джавадова та Богдана Перевізник.

Через пандемію COVID-19 постало чимало викликів перед фахівцями екстреної медицини, виникла необхідність кращого налагодження командної роботи, присутність у ній сильного лідера, наявність усіх необхідних ресурсів для порятунку життя пацієнтів. Європейський

конгрес з медицини невідкладних станів ставив за мету обмінятися досвідом і знаннями між практикуючими лікарями, парамедиками й медсестрами з різних країн світу, обговорити найактуальніші питання в галузі екстреної медицини. Аби забезпечити захист для всіх учасників, організатори конференції організували її в онлайн-режимі. В програмі конгресу презентували доповіді провідних науковців і практиків, представляли електронні постери з голосовим супроводом...

Окрім того, в рамках The European Emergency Medicine Congress 21-22 вересня відбувся міжнародний чемпіонат із симуляційної медицини (екстрена медична допомога на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах). Усі учасники виконували завдання в онлайн-режимі. У цих змаганнях взяли участь п'ять команд з Великої Британії, Франції, Румунії, Бельгії, України.

(Продовження на стор. 2)

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

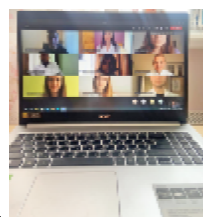
Мар'яна КОГУТ – студентка 5 курсу стоматологічного факультету, староста групи

Стор. 9

У НОМЕРІ

Стор. 3-5

ТНМУ МАЄ ЗНАЧНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Організація освітнього процесу під час карантину неможлива без використання цієї новітньої системи онлайн-сервісів. У ТНМУ лекції, семінари та консультації успішно проводять в

дистанційному режимі за допомогою платформи Microsoft Teams. Досвідом використання цієї новітньої системи онлайн-навчання на сторінках «Медичної академії» діляться викладачі нашого університету, начальник відділу програмно-апаратного забезпечення та студенти.

Стор. 6-8

ПРОФЕСОР СТЕФАН ХМІЛЬ: «ЛИШЕ ЩОДЕННОЮ САМОВІДДАНОЮ ПРАЦЕЮ МОЖНА ДОСЯГТИ УСПІХУ Й ВИЗНАННЯ»

Він належить до когорти тих, про кого кажуть: «лікар від Бога!», а його ім'я, добре відоме як в Україні, так і за кордоном, стало брендом не лише в українській медицині, а й далеко за її межами. Директор медичного центру «Клініка професора Стефана Хмілья» в Тернополі та Львові доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, знаний акушер-гінеколог і репродуктолог Стефан Хміль нині є гостем редакційної «Вітальні».

Директор медичного центру «Клініка професора Стефана Хмілья» в Тернополі та Львові доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, знаний акушер-гінеколог і репродуктолог Стефан Хміль нині є гостем редакційної «Вітальні».

РЕЗУЛЬТАТИ ПРИЙОМУ ДО НАШОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦЬОГОРІЧ

Приймальна комісія Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського завершила прийом українських абітурієнтів 14 вересня зарахуванням студентами вступників, які навчаються за кошти фізичних та юридичних осіб. Цьогорічна вступна кампанія зазнала значних корективів у зв'язку зі змінами в умовах прийому та введенням обмежень, причиною яких було встановлення карантину, аби запобігти поширенню COVID-19. Уперше ТНМУ став уповноваженим закладом вищої освіти – учасником програми спрощеного вступу для абітурієнтів з тимчасово окупованих територій. В університеті створено освітні центри «Крим-Україна» та «Донбас-Україна», які працюватимуть до 23 жовтня.

Перед початком роботи працівники приймальної комісії пройшли ПЛР-тестування на COVID. Було розроблено та впроваджено протиепідемічні заходи з метою запобігання поширенню інфекції: введено масковий режим, термометрію всіх, хто заходить до приміщення, дезінфекцію рук, запроваджено розведення потоків вступників у дні складання вступних іспитів та подання оригіналів документів.

Цього року і загальна кількість поданих заяв, і кількість зарахованих зменшилися у всіх медич-

Ігор ДРАЧ, відповідальний секретар приймальної комісії ТНМУ, доцент

них ЗВО країни. І для цього є об'єктивні причини. Завершення навчання та підготовка до ЗНО відбувалися в умовах карантинних обмежень, водночас мінімальний бал з другого та третього предметів для вступу на «Медицину» й «Стоматологію» залишився без змін. Зменшення порогового балу для деяких предметів ЗНО 2020 року призвело до зниження «ціни» правильної відповіді, тож частина абітурієнтів автоматично не набрали 150 балів за умови такої ж кількості правильних відповідей, яка була б достатньою 2019 року. Нинішнього року було обмежено перелік предметів ЗНО,

з якими можна подавати заявки на навчання за спеціальностями «Медицина» та «Стоматологія», а кількість заяв на місця за кошти державного бюджету зменшена з 7 до 5. Уперше також вступники на основі ОКР молодшого спеціаліста, крім фахового іспиту, повинні були подавати сертифікати ЗНО з української мови та літератури, а особи з дипломом бакалавра – складати іспит з іноземної мови за програмами Українського

центру оцінювання якості освіти. Це стало основною причиною зменшення контингенту медсестер бакалаврського та магістерського освітніх ступенів заочної форми навчання, серед яких традиційно багато осіб, які достатньо давно закінчили училище чи університет і не реєструвалися або не змогли успішно пройти вступні випробування УЦОЯ.

Всього на навчання в ТНМУ подано 3563 заяви, що є четвертим показником серед медичних ЗВО країни. Водночас за сукупною кількістю зарахованих на

спеціальність «Медицина» ТНМУ займає п'яте місце, «Фармація, промислова фармація» – четверте, «Стоматологія» – третє.

Традиційно найбільш рейтинговими залишаються спеціальності «Медицина» – 1272 заяви, «Фармація, промислова фарма-

ція» – 594 та «Стоматологія» – 501 заява. Вперше за останні роки ТНМУ отримав бюджетні місця на спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія». Всього подано 300 заяв, а прохідний бал на навчання за кошти державного бюджету – 179,265.

Основний період вступної кампанії проходив в умовах каран-

тину, а в останні тижні місто Тернопіль було внесене до «червоної зони», що спричинило перешкоди для вступників з віддалених областей. На цей випадок умовами прийому було передбачено можливість подання оригіналів документів для зарахування службами доставки або електронною поштою з накладанням цифрового кваліфікованого підпису й частина абітурієнтів скористалися такою можливістю.

Приймальна комісія ТНМУ вітає студентів, які вступили цього року до нашого університету, та

бажає плідного й цікавого навчання. Маємо надію, що на наступний рік абітурієнти, вже знаючи, що потрібно для вступу, зможуть успішно подолати всі труднощі та поповнити лави студентів Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського.

Приймальна комісія ТНМУ

ЗМАГАННЯ

НАША КОМАНДА ВИБОРОЛА ДРУГЕ МІСЦЕ В МІЖНАРОДНОМУ ЧЕМПІОНАТІ ІЗ СИМУЛЯЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ

(Закінчення. Поч. на стор. 1)
До складу кожної команди ввійшли по чотири особи, серед яких мав бути лікар, парамедик й медсестра. Ці змагання були орієнтовані винятково на професіоналів. Роль лідера в кожній команді виконував лікар.

Асистентка кафедри медицини катастроф і військової медицини Наргіз Джавадова розповіла, що чемпіонат був організований з використанням найновіших технологій. Кожен учасник команди на своєму мобільному телефоні або комп'ютері мав доступ до спеціальної платформи, де за допомогою програмного забезпечення можна було керувати діями виконавців (аватарів). «Ми могли бачити кожну маніпуляцію всіх учасників. Це доволі цікавий досвід. Кожна команда отримала по два конкурсних завдання. Всі вони були різні, адже завдання виконувалися одночасно.

Під час першого завдання ми рятували потопельника й потрібно було встановити справжню причину того, що сталося з людиною. В нашому випадку чоловік втратив свідомість через гіпоглікемічну кому та почав тонуту. Наша команда доволі швидко впоралася з поставленими завданнями. Організатори чемпіонату зазначили, що ми дуже швидко визначили першопричину та відмінно працювали на всіх інших етапах. В іншому завданні мали випадок з дівчиною, яка вчинила суїцид», – каже Наргіз.

Після оголошених результатів двох завдань до фіналу ввійшла команда ТНМУ та представники

Великобританії. Під час фінального етапу відбулося жеребкування, яке визначило, яка з ко-

манд надаватиме допомогу на місці події та транспортуватиме потерпілого до лікарні. Інша ко-

манда, а це фахівці нашого університету, за умовами конкурсу надавали допомогу в Emergency department, тобто в реанімації приймального відділення. Для цього завдання організаторами чемпіонату також було обрано доволі складний випадок – отруєння організмом фосфатами в ресторані, внаслідок якого настала клінічна смерть. Подібна ситуація трапилася свого часу в Білорусі. Команди повинні були працювати у спеціальному спорядженні. Представники ТНМУ надавали допомогу на ранньому госпітальному етапі.

У результаті команда Тернопільського медуніверситету поступилися англійським фахівцям і посіла друге місце в цьому чемпіонаті.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА
Світлина з архіву учасників чемпіонату

Редактор **Г. ШОТ**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК, Л. ХМІЛЯР, М. ВАСИЛЕЧКО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
Тернопільський
національний медуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України
Індекс **23292**

Видавець:
Тернопільський
національний
медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-93ПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг – 3,33 друк. арк.
Наклад – 1000 прим.
Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Тернопільському національному медуніверситеті ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

ЗАХОДЬТЕ НА НАШ САЙТ: WWW.MEDYCHNA-AKADEMIA.TDMU.EDU.UA ТА НА СТОРІНКУ У FACEBOOK

ТНМУ МАЄ ЗНАЧНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Організація освітнього процесу під час карантину неможлива без використання онлайн-сервісів. У ТНМУ лекції, семінари та консультації успішно проводять в дистанційному режимі за допомогою платформи Microsoft Teams.

Досвідом використання цієї новітньої системи онлайн-навчання на сторінках «Медичної академії» діляться викладачі нашого університету, начальник відділу програмно-апаратного забезпечення та студенти.

ПРОГРАМА MICROSOFT TEAMS МАЄ ДУЖЕ БАГАТО МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ЯКІСНОГО ТА ПОВНОЦІННОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Розвиток постіндустріального (інформаційного) суспільства вимагає, крім іншого, й нових підходів до отримання знань. Це кардинально змінює стан системи освіти у суспільстві, її інституційний статус. Сучасному суспільству потрібна масова освіта, яка спроможна забезпечити зрослі вимоги до надання якісних послуг. Традиційними методами, а саме через збільшення асигнувань на освіту, збільшення кількості навчальних закладів зробити цього не можуть навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти не випадкова, це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов. У всьому світі дистанційна освіта існує, займає своє соціально-значуще місце в освітній сфері. Не залишилася поза цим глобальним процесом і Україна.

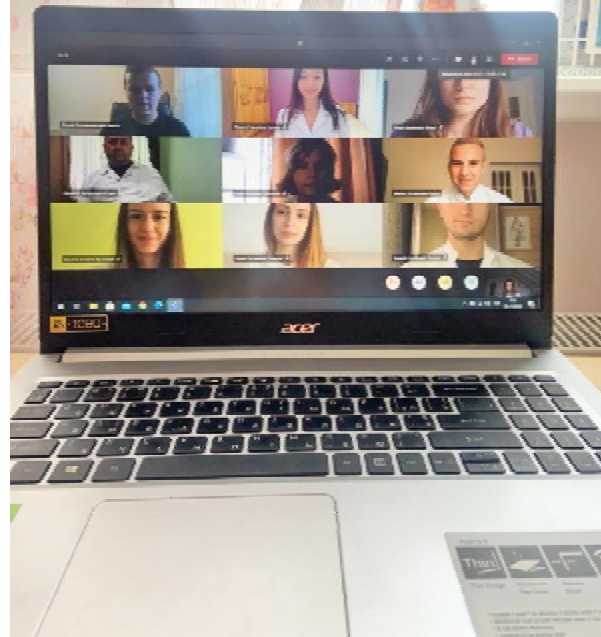
Дистанційна освіта має певні переваги серед інших видів отримання знань. Насамперед дистанційна освіта — це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання. Це особливо актуально в ситуації, яка склалася із запровадженням карантинних обмежень, спричинених пан-

демією коронавірусної інфекції Covid-19. Отримати освіту з використанням дистанційних технологій можуть навіть ті студенти, що не мають змоги покинути свої країни через карантинні обмеження.

Головними перевагами дистанційних технологій навчання є:

- доступність;
- відсутність необхідності безпосередньо відвідувати лекції, практичні заняття, семінари тощо;
- демократичний зв'язок «викладач-студент»;
- комплексне програмне забезпечення;
- провідні освітні технології;
- індивідуальний процес навчання;
- гнучкі консультації.

Незважаючи на досить об'ємний перелік позитивних якостей дистанційної освіти, як і в будь-якій іншій формі навчання, в ній можна виділити кілька недоліків. Передусім це ускладнена ідентифікація дистанційних студентів. Крім того, досить важкою проблемою є низька пропускна спроможність електронної мережі при підключенні великої кількості користувачів. Від цього насамперед страждають дистанційні студенти невеликих містечок і сіл України, де якість Інтернету наразі є не найкращою.

Серед важливих недоліків дистанційної форми освіти в Україні варто також виділити недостатній безпосередній контакт між конкретним викладачем і дистанційним студентом. Це пов'язано передусім з нестачею досвідчених викладачів, які знайомі з новітніми технологіями дистанційного спілкування, їх обмаль.

Узагалі на час виникнення коронавірусної кризи дистанційні технології освіти в Україні не відповідали вимогам, що ставляться до інформаційного суспільства. На державному рівні не було створено глобальної комп'ютерної мережі освіти й науки, що дало б змогу учасникам освітнього процесу перейти на дистанційну форму навчання в однотипному форматі. Тому кожний ЗВО розв'язував цю проблему по-своєму.

ТНМУ має значний досвід надання освітніх послуг з використанням технологій дистанційного навчання. Використання системи MOODLE впродовж понад 15 років дозволило нагромадити великий масив матеріалів, які студенти використовували як для підготовки до занять, так і в процесі оцінювання знань. Але ця

платформа має суттєвий недолік, адже відсутній безпосередній контакт між викладачем і студентом, що зменшує якість підготовки, а найголовніше — не дозволяє ідентифікувати студента, який складає тести.

Тому адміністрація університету працювала над удосконаленням дистанційних технологій навчання в умовах, що склалися. Важливим підґрунтям для прийняття рішення стало те, що ТНМУ вже протягом багатьох років співпра-

який інтегрує користувачів, вміст і засоби, необхідні команді для ефективнішої роботи. Застосунок об'єднує все у спільному робочому середовищі, яке містить чат для нарад, файлообмінник і корпоративні програми. Відділи інформаційних технологій та програмного та апаратного забезпечення університету провели велику роботу щодо інтеграції тих програмних продуктів, які вже використовуються (Google Apps, MOODLE, АСУ та інших) до Microsoft Teams. Це дозволило з початку навчального року успішно розпочати навчання в дистанційному режимі, до того ж як читання лекцій, так і проведення семінарів та практичних занять. Програма Microsoft Teams має дуже багато можливостей для якісного та повноцінного навчання студентів. Звичайно, як завжди, при впровадженні чогось нового належить ще докласти достатньо зусиль для повноцінного засто-

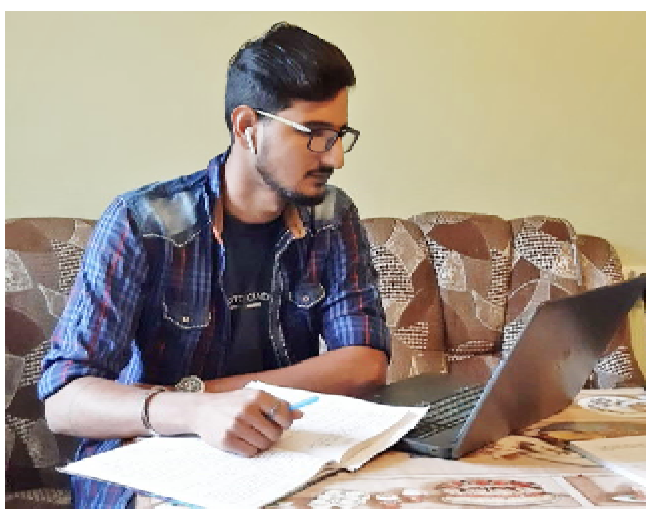
цює з відомою корпорацією Microsoft, використовуючи ліцензійне програмне забезпечення цієї компанії. До комплексу програмного пакету, який університет придбав на 2020 рік, входив також сервіс Microsoft Office 365. Складовою частиною Microsoft Office 365 є Microsoft Teams. Microsoft Teams — це центр для командної роботи в Office 365,

та все ж протягом місяця ми вже працювали певний досвід використання цієї новітньої технології, яким і поділяться наші викладачі.

Іван КЛИЩ,
проректор з наукової роботи
ТНМУ, доктор біологічних
наук, професор

ПЛАТФОРМА, ЩО НАДАЄ НОВІ ВЕЛИКІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Коронавірус прискорив розвиток дистанційного навчання, яке в ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського запроваджене з 2007 року на базі системи MOODLE. Йдеться про навчання офлайн, де студенти самостійно ознайомлюються з навчальними електронними ресурсами, які пропонує викладач, і складають тести для отримання оцінки. Навчання онлайн — це живе інтерактивне спілкування викладачів зі студентами з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій відеозв'язку.

Варто нагадати, що дистанційне навчання — це сукупність сучасних технологій, що забез-

печують доправлення інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання інформаційно-комунікаційних

технологій від тих, хто навчає, до тих, хто навчається. Основними засадами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія в процесі роботи, надання студентам можливості самостійного освоєння досліджуваного матеріалу, а також консультативний супровід у процесі дослідницької діяльності. Основну роль у здійсненні дистанційного навчання відіграють сучасні інформаційні технології.

Відеотрансляції лекцій та конференцій в нашому університеті започаткував відділ програмно-апаратного забезпечення для трансляції конференцій, у тому числі з міжнародною участю, з дистанційним підключенням учасників. На базі здобутого досвіду, проаналізувавши можливості різних відеосистем, таких, як ZOOM, Google Meet та інші, після перемовин з менеджерами фірми Microsoft і детального вивчення всіх можливостей їхнього продукту ухвалили рішення про використання в дистанційному навчанні, крім онлайн-системи MOODLE, також онлайн-відеосистеми Microsoft Teams. Ця програма надає нові великі можливості для ефективної організації навчального процесу.

Минув перший місяць нового навчального року в умовах пандемії. Нині в ТНМУ здобувають вищу медичну освіту 7039 сту-

дентів і працює 650 викладачів. Усім викладачам і студентам створені облікові записи для Microsoft Teams, з допомогою яких можна створювати онлайн-відеонаради або стрім (лекції та практичні заняття) з підключенням понад 5000 учасників. Крім того, в Microsoft Teams є багато інструментів для дистанційного навчання: живий інтерактивний діалог, демонстрація навчальних відеофільмів, презентація лекцій і т.д., а також планування згідно з розкладом занять у календарі подій лекцій та практичних занять.

Програму «Microsoft Teams» в нашому університеті активно використовують і постійно вдосконалюють.

Микола ПРОКОПІВ,
начальник відділу
програмно-апаратного
забезпечення

(Продовження на стор. 4)

ТНМУ МАЄ ЗНАЧНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

(Продовження. Поч. на стор. 3)

НАДІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Microsoft Teams є однією з найкращих платформ для віддаленої роботи зі студентами, адже поєднує в собі можливості Skype, Zoom та інших. Вона дозволяє проводити відеозаняття, онлайн-наради, спілкуватися в чаті, а головне – забезпечити ідеальний для кожного робочий простір.

Як відбуваються заняття? Викладач напередодні планує заняття (нараду), на яке запрошує групу студентів. Юнаки та дівчата в календарі бачать заплановане заняття й у потрібний час до нього приєднуються. Дуже просто та зручно. Під час заняття студенти обговорюють практичну роботу,

під контролем викладача виконують індивідуальні практичні завдання, розбирають винесені на семінар питання, а тестовий контроль проводять у системі Moodle. В межах запланованого заняття (наради) ми можемо використовувати різні інструменти для ефективної роботи. Насамперед під час заняття (наради) є можливість демонструвати презентацію, відеоматеріали, необхідні документи або використовувати дошку, при цьому зображення на ній можна зберігати та ділитися з іншими учасниками. Під час навчального процесу викладачі ТНМУ ім. Івана Горбачевського активно використовують ці

інструменти. В межах запланованого заняття (наради) можна також створювати чат, де ділитися проблемними питаннями, файлами та навчальними матеріалами, надсилати повідомлення, тобто ця платформа дозволяє спілкуватися в різних форматах. Можна використовувати нотатки, які викладач створює завчасно або під час заняття, скажімо, коротка інформація з теми, питання на семінар або клінічні випадки для спільного обговорення. Взагалі відбувається звичайне заняття, але з технічною підтримкою й у цьому – єдина різниця.

Для викладачів це також зручно. В межах нашої кафедри ми створили команду «Функціональна та лабораторна діагностика» з працівників нашої кафедри. Це дозволяє проводити методнаради онлайн, швидко

ділитися інформацією в чаті, а також матеріалами до занять. Для структурування роботи в межах команди створили канали по курсах і дисциплінах (основна чи вибіркова), що дозволяє легко запланувати заняття, забезпечити комунікацію між викладачем і студентами, які запрошені на заняття. В рамках команди викладачі можуть відвідувати заняття своїх колег, обмінюватися досвідом проведення онлайн-занять, завідувач кафедри й адміністрація ЗВО в простий спосіб може контролювати якість проведення навчальних занять.

Марія МАРУЦАК,
завідувачка кафедри
функціональної
і лабораторної діагностики,
професорка

Є ЗРУЧНОЮ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Дистанційне навчання студентів з використанням програмної платформи Microsoft Teams має низку переваг. Зокрема, це економія часу. Ми не витрачаємо цей дорогий ресурс, щоб добратися до місця проведення занять, що суттєво, адже на дорогу в більшості випадків може знадобитися до 40 хвилин, а то й година. Не менше часу потрібно, щоб після лекцій повернутися до місця проживання. Якщо ж громадський транс-

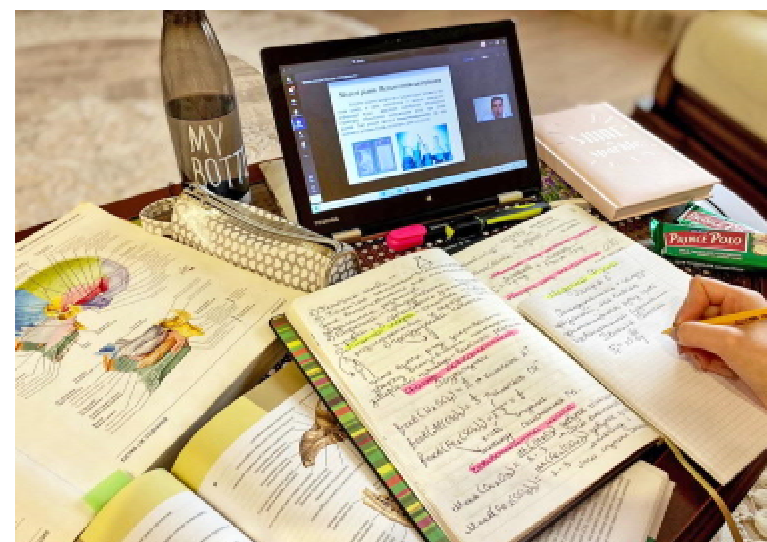
порт зупинився в заторі, то час, затрачений на поїздку, може сягати й двох годин на добу. А одна-дві вільні години в житті студента – це чудовий подарунок. Їх можна витратити, приміром, на сон, чи на те ж таки навчання.

Програмна платформа Microsoft Teams надає дуже розвинутий набір інструментів для онлайн-навчання. І більші можливості для тестового контролю за рівнем засвоєних знань. Це теж «плюс». Пояснення викладачів у онлайн-режимі, проведення дискусій, опитувань, живе інтерактивне спілкування – все це мобілізує й мотивує студентів,

зацікавлених у збільшенні багату знань.

Не можу не згадати й такий позитивний момент. Через менше психічне навантаження (стресовість при «екранному» контакті значно менша, ніж при «живому») зацікавленому студенту легше поринути в роздуми та навчання, адже в домашніх умовах панує атмосфера спокою та «захисту», що допомагає краще вивчати теоретичну інформацію та засвоїти її.

Оксана ПОБІГУШКА,
студентка 5 курсу
медичного факультету

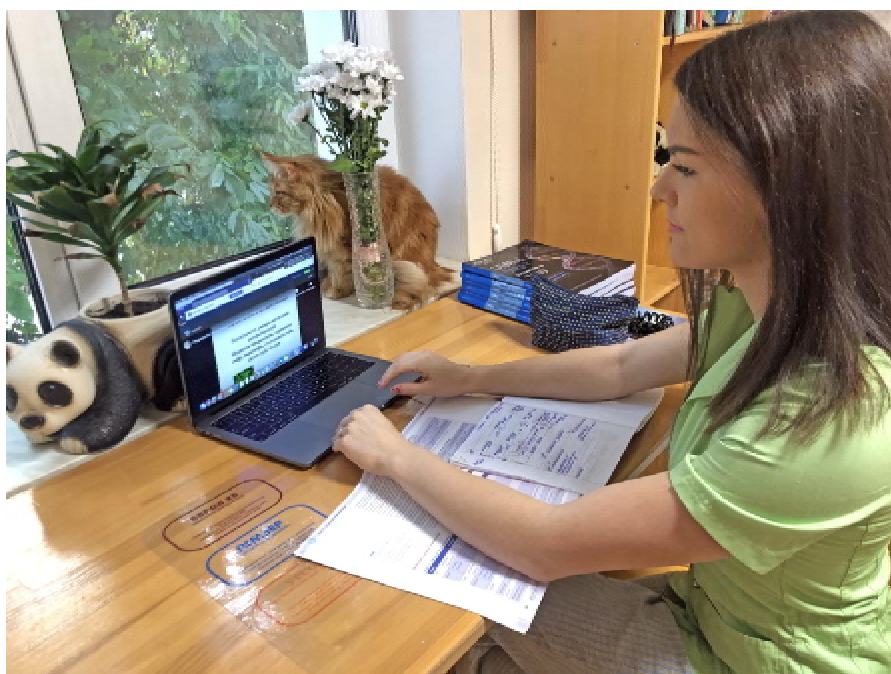

СУТТЄВО ПОКРАЩИЛИ ЯКІСТЬ ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ

Як відомо, COVID-19 ввів багато обмежень і порушив багато планів, а також вплинув на якість особистого та професійного розвитку. І хоча ми не впливаємо на ситуацію, що склалася, проте доводиться зосереджуватися на покращенні рівня життя, роботи чи освітнього процесу. Це видається важким, особливо під час занять онлайн, коли вся наша діяльність повинна здійснюватися з використанням електронних пристроїв. Звісно, в теперішній час ми звикли до цього віртуального існування, але все ж втрачається безліч аспектів життя без обмежень. Припускаю, що багато хто з нас, майбутніх медичних працівників, з нетерпінням чекає можливості вдосконалити власні навички під час практик, клінічних досліджень та участі у регулярних заняттях у режимі «без COVID».

У нинішній ситуації потрібно використовувати найефективніші інструменти, які надають багато можливостей для продовження навчання за найвищими стандартами. Хоча ми входили в новий семестр з певним скептицизмом, та, на щастя, почали використовувати нову платформу під назвою Microsoft Teams! На мою

думку, це був правильний вибір, адже забезпечена можливість працювати в команді, бачити

один одного, а також відчувати взаємодію між викладачем і членами групи. Програма сумісна з більшістю пристроїв, а також дозволяє користувачам ділитися матеріалами, екранувати та редагувати файли в групах. У нас

також є можливість спілкуватися між собою та отримати відгук про індивідуальну роботу від викладача. Хотів би також відзначити добру організацію навчального процесу в ТНМУ, що допомагає почуватися більш мотивованим і дозволяє наповни-

ти час практичного заняття різними видами діяльності, у тому числі вступ, вивчення та обговорення клінічних ситуацій, самостійне навчання, усне опитування й контроль у системі дистанційного освіти Moodle.

Сподіваюся, ми дуже скоро приєднаємося до стандартного навчання. На мою ж думку, впровадження Microsoft Teams було гарним рішенням, яке суттєво покращило якість наших онлайн-занять.

As we know COVID-19 has brought many restrictions and disrupted many of our plans as well as influenced a quality of our personal and professional development. Although we have no impact on the existing situation, we have to focus on improvement of a level of our life, work or studies. It seems to be difficult, especially during online-working, where all our activities have to be done via our devices and while nowadays we all are accustomed to that virtual existence, many of us miss many aspects of live without limitations. I suppose many of us, as future health-workers, look forward to improving our skills during practices, clinicals and to participating in regular classes in «COVID-free» regime.

At the time, when we have to deal with present situation, we need to use tools, which provide

many possibilities, to make us keep learning with a possible highest standard. Fortunately, although we were entering a new semester with a kind of skepticism, we started using a new platform called Microsoft Teams. Fortunately, it was a right choice since we were able to work as a team, see each other as well as feel an interaction between teacher and group members. The program is compatible to being used on most of devices as well as allows users to share materials, screen and edit files in groups. We also have possibility to chat with each other and get a feedback about our individual work from teacher. I would also like to notice that the work-plan got well-organized, what makes me feel more motivated and fills our time with different kinds of activities including an introduction, discussion, self-study, oral-questioning and a MCQs.

Although, I hope we join standard classes very soon, from my point of view the introduction of Microsoft Teams was a good decision which has significantly improved the quality of our online classes.

Хуберт МІКОША,
шестикурсник факультету
іноземних студентів,
громадянин Польщі

(Продовження на стор. 5)

ТНМУ МАЄ ЗНАЧНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

(Закінчення. Поч. на стор. 3-4)

СПОГАДИ ПРО МАЙБУТНЄ

Не було б добра, якби лихо не допомогло. Очевидно, такими словами можна охарактеризувати ситуацію, що склалася навколо дистанційної форми навчання. Аби зрозуміти про що йдеться, варто повернутися до тих часів, коли в нашому університеті почали впроваджувати комп'ютерні технології. Перші комп'ютери, які з'явилися, були якщо не диковинкою, то цікавою іграшкою, що дозволяла надіслати електронний лист (якщо такий адресат існував), перекинутися кількома фразами по «асьці» з подібними «фанамі». В невеличкій кімнатці доводилося займати чергу для того, щоб з другого чи третього разу (якщо пощастить) надіслати лист по e-mail. Ситуація чимось нагадувала телефонний переговорний пункт радянських часів. Так все починалося. Треба віддати належне керівництву нашого університету (на той час — академії), яке зрозуміло, що майбутнє за новітніми цифровими технологіями. Навчальний заклад поступово став виходити в лідери в цьому секторі діяльності. Все впиралося в матеріальну забезпеченість «залізом», як це прийнято мовити на сленгу «комп'ютерників».

Щоб зрозуміти, яку велику роботу за всі ці роки зробила адміністрація університету, достатньо згадати, як приклад, що на кафедрі загальної гігієни та екології (подібне було й на інших кафедрах) стояв один комп'ютер, який ми разом з тодішнім завідувачем неймовірними зусиллями під'єднали до інтернету, що викликало чимале здивування в наших сусідів. Не меншим дивом був архаїчний голчатий принтер, який протягом усього робочого дня своїм вереском заважав проводити заняття. Але особливого застосування комп'ютери не мали доти, доки не з'явився інтернет та ІТ-технології. З друкарської машинки він перетворився на засіб комунікації, сховище інформації. Ми на нашій кафедрі на цьому єдиному комп'ютері почали проводити перші тестування студентів. Для оцінювання знань студентів навіть розробили систему розпізнавання писаних знаків. Нині, озирюючись в минуле, розумієш, які це були маленькі та незграбні кроки, але «крига скресла». А далі — більше й глобальніше. З'явився відділ незалежного тестування знань. Впроваджена система MOODLE, проведення занять із застосуванням комп'ютерних технологій, віртуальні програми, відеофільми,

безперервне наповнення контентом системи MOODLE, веб-сторінки університету, кафедр та інших підрозділів і багато чого іншого. І як завжди, ми були в перших лавах серед вищих навчальних закладів. Проте не таїтимемо гріха: простим виконавцям і насамперед викладацькому складу, м'яко кажучи, не завжди до душі була постійна робота в будні й вихідні та під час відпусток над створенням різних баз даних. Багатьом було незрозуміло, навіщо це потрібно. Адже ефективно навчати студентів можна було й простими «дідівськими» методами без особливих «заморок». Тим більше, що часто у відповідь на

нові методи навчання студенти швидко знаходили свої, якщо не «хакерські», то принаймні «юзерські» способи досягти бажаного результату (потрібної оцінки) найкоротшим і найлегшим шляхом.

Усе це розмаїття ІТ-технологій інколи викликало у багатьох викладачів, особливо старшого віку, легке розчарування, а часом і глибоке нерозуміння всього, що відбувалося в цій царині.

І раптом, як сніг на голову, COVID-19. Спроби навесні перейти на дистанційне навчання показали неготовність і розгубленість чи не всіх навчальних закладів різних рівнів. На прагнення педагогічних колективів нормалізувати навчальний процес і взяти під свій контроль студенти реагували швидко й однозначно. А саме: відразу ж засвідчили свою обізнаність і близькі стосунки з «дядьком Гуглом» і відповіли коротко та однозначно — CTRL+ C, CTRL+ V.

Але ніщо не минає даремно. До нас прийшов досвід і розуміння необхідності глибоко та вдумливо, з перспективою на майбутнє взятися за організацію дистанційної форми навчання. Про яке майбутнє йдеться?! Ось, мовляв, завершиться епідемія й повернемося до звичного всім розпорядку та організації навчального процесу. Якщо хтось дотримується такого міркування, він, хоча запевнити, глибоко помиляється. Ми (маю на увазі не лише працівників університету чи навіть усю країну, а людство загалом) непомітно перейшли точку неповернення. ІТ-технології назавжди й дуже глибоко

проникли й надалі проникатимуть у наше життя. Хто раніше це усвідомить і візьме як керівництво до дії, в того будуть більші шанси вижити в гострій конкурентній боротьбі, в тому числі на теренах освітнього простору. І схоже, що в нас є серйозний шанс на перемогу. Ми вчасно зробили підготовчі кроки до цієї боротьби.

Нині в ТНМУ впроваджено в освітній процес використання програмної платформи Teams. Принагідно зауважити, що це розробка всесвітньовідомого лідера програмного забезпечення Microsoft. Ця ж компанія даремно грошей на вітер не кидає. Її продукція не лише продовжуватиме існувати. Microsoft й надалі активно та ефективно просуватиме на ринок і постійно модернізуватиме власну продукцію. Як показали перші знайомства з цією платформою, це цінний програмний продукт, який має широкий діапазон можливостей для застосування їх у навчальному процесі. Тобто майбутні методології навчального процесу досить чітко проглядаються. І поки що альтернативи їм не видно.

І ось тут з'ясувалося (принаймні для мене), що всі ці розрізнені «пазли» наших напрацювань («мудли», АСУ, тести, відеофільми, відеолекції, тобто все те, що ми так важко створювали й водночас сприймали радше як данину моді, ніж гостру необхідність) стали складатися в чітку мозаїку освітнього процесу. Прийшло також усвідомлення того, що вороття назад немає й воно непотрібне, бо ще недавня, здавалося б, міцна система організації навчального процесу раптом стала безнадійно архаїчною й неконкурентноспроможною.

Зараз заняття об'єднуємо розпочинаю так. Одночасно запускаю програми Teams, Moodle та АСУ. В програмній оболонці Teams виводжу на робочий стіл та надаю студентам для перегляду методичні рекомендації, за необхідності відкриваю матеріали підготовки, демонструю відеоматеріали відповідно до теми заняття та фрагменти відеолекції. У випадку, коли викладачі кафедри проводять лекції, відвідуємо й переглядаємо їх цілою групою. Але це реально можливо лише при проведенні шестигодинного заняття. Практичну частину занять проводжу з використанням віртуальних програм, які студенти запускають за посиланням. Наразі існують

труднощі через те, що немає у студентів відповідного програмного забезпечення й доводиться демонструвати їх самому. Однак ця проблема найближчим часом буде розв'язана. Крім того, використовую створені працівниками кафедри відео з демонстрацією практичної частини заняття (хід лабораторної роботи, принцип роботи тих чи інших приладів тощо). Студенти шостого курсу в інтерактивному режимі проходять тренінг за «Кроком-2»: організуємо спільний перегляд тестів та їх аналіз.

Завідувач кафедри та завуч мають допуск до практичних занять усіх викладачів і в разі потреби (збій у роботі інтернету викладача чи раптова хвороба або щось інше) дозволяє без проблеми провести заміну та продовжити заняття.

Важливою складовою частиною навчання стало те, що батьки студентів тепер мають доступ до навчального процесу й можливість безпосередньо спостерігати за тим, чому та як навчаються їхні діти. Це дисциплінує не лише студентів, але й, будемо відвертими, викладачів.

Однак, як це часто буває, перші кроки нового, наче дитячі, бувають незграбними та невпевненими. Це мала швидкість інтернету та обмежені можливості серверів, відсутність у частини студентів хороших комп'ютерів, а часто наявність лише смартфонів з обмеженими можливостями в роботі з офісними програмами й загалом незручними для повноцінного навчального процесу. Та найголовніше — людський фактор, здатний знищити найкращу задумку та її

реалізацію. Згадані технічні недоліки часто використовують студенти як аргумент, чому вони не в стані працювати у відеорежимі. Відвідини занять показали, що в певних випадках на моніторі студентів та до болю самотню постать викладача, який тихо сам із собою веде розмову. Якийсь сюрреалізм, якщо не сказати більше. Чим насправді в цей час зайнятий студент, можна лише припускати. Хоча ці припущення, як правило, недалеко від істини. Все це нині, на жаль, має місце. Але очевидно й інше. Нове дедалі голосніше заявляє про себе. З минулим покінчено назавжди, вороття не буде. Неза-

лежно від того, подобається це комусь чи ні. Тому маємо йти вперед, часом, можливо, й маніювати, але йти, освоювати та розвивати нові форми навчання.

Тепер дещо про особливості навчання в медичних та інших навчальних закладах, де викладають практичні, прикладні дисципліни. Нині (очевидно для всіх, хто реалістично дивиться на це питання) альтернативи існуючим формам і методам немає. Щодо майбутнього, то воно, мабуть, знайде розв'язання цієї проблеми й деякі намітки вже можна побачити. Проте це предмет для іншої розмови. Наразі варто поміркувати, колективно порадитися, як поєднати ці, здавалося б, несумісні форми навчання та чи потрібно це взагалі робити. Ще раз висловлю не лише власну думку. Те, що зараз відбувається в царині цифрових технологій, незабаром докорінно поміняє не лише навчальний процес, але й увесь світ, змінить свідомість і світогляд людини, змусить докорінно переглянути гуманітарні уявлення про роль і місце людини в прийдешньому, переглянути вектор спрямувань її діяльності та пошуків нового, переглянути філософію її буття. Здається фантастикою?

Хто з читачів ще буквально десять років тому міг уявити, що він, сидючи вдома чи на роботі в зручному кріслі, братиме участь у різних конференціях, вебінарах та інших заходах практично в один і той самий час у різних кінцях світу? Тепер же це повсякденна реальність. І це лише початок. Тому потрібно шукати рішення.

На мою скромну думку, варто було б розділити навчальний процес таким чином, щоб існував блок теоретичних дисциплін і блок дисциплін, де необхідно засвоювати практичні навички. Звісно, існують дисципліни, де ці сторони тісно поєднані. Можливо, хоча я в цьому не певен, можна було б розділити предмет на теоретичну та практичну частину (щось на кшталт ОСКІ). Після засвоєння теоретичної частини — освоювати практичні навички (щось на зразок циклових занять цієї дисципліни). Це зробить навчальний процес більш економічно привабливим, адже скоротить термін перебування студента в навчальному закладі. Простору для роздумів аж до необдуманих фантазій більше ніж досить. Тому треба бути реалістами, зважено аналізувати ситуацію та шукати нові рішення. Іншого шляху немає.

Микола КАШУБА,
завідувач кафедри
загальної гігієни та екології
ТНМУ, доктор медичних
наук, професор

Він належить до когорти тих, про кого кажуть: «лікар від Бога!», а його ім'я, добре відоме як в Україні, так і за кордоном, стало брендом не лише в українській медицині, а й далеко за її межами. Директор медичного центру «Клініка професора Стефана Хміль» в Тернополі та Львові, доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, знаний акушер-гінеколог і репродуктолог Стефан Хміль нині є гостем редакційної «Вітальні».

«СЕСТРИ БУЛИ ВЗІРЦЕМ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ МЕНЕ»

— За всіма званнями та регаліями — щоденна праця талановитого лікаря й науковця, нелегка, відповідальна, жертвна. Вас не дарма називають «янголом у білому халаті», бо ви даруєте людям віру, надію й можливість пізнати таке бажане для кожної родини щастя батьківства. Поділіться з читачами «Медичної академії» чим є для Вас медицина й, зокрема, спеціальність акушера-гінеколога, репродуктолога?

Стефан ХМІЛЬ, студент Золочівського медичного училища (1972 р.)

— Моя професія для мене — не просто робота. Це все моє життя. Я дуже люблю свою професію. Коли мені телефонують пацієнти зі щасливою звісткою «Ми завагітніли після багатьох років лікування!» або «У нас народилася маля», я отримую величезне задоволення та емоцій-

Професор Стефан ХМІЛЬ з колегами кафедри акушерства та гінекології нашого університету (1999 р.)

не піднесення. Без наполегливої праці й любові до своєї справи успіху не досягнеш. Не погоджуюся з тими, хто скаржиться на труднощі, несприятливі життєві обставини та каже, що в нашій

країні важко себе зреалізувати. Бо знаю з власного досвіду, що лише щоденною самовідданою працею можна досягти успіху й визнання.

— Де минуло ваше дитинство? Якими є найяскравіші дитячі спогади?

— Я народився на Тербовлянщині, в мальовничому селі над Стрипою, яке зараз має назву Надричне, а до 1964 року — Хатки. Перша згадка про село датована 1785 роком. Поблизу села було виявлено археологічні пам'ятки давньоруської культури. Пам'ятаю, як малими хлопцями бігали до руїн старого замку на околиці та проводили власні «розкопки». Народився я в простій сільській родині з галицькими традиціями. Нас у батьків було четверо: найстарша сестра Оріся, брат Володимир, сестра Зоряна і я. Обидві сестри обрали медичний фах і працювали в медицині до пенсії. Брат Володимир ще й досі працює заступником директора в Галицькому медичному коледжі, допомагає мені в організації роботи закладу. В мене склалися чудові стосунки з рідними, я знаю, що завжди й у всьому можу розраховувати на них, а вони — на мене. Часто приїжджаю до них, у село до батьківської хати, багато спілкуємося, згадуємо дитинство та юність. Коли мені було п'ять років, помер мій батько. Хоча я був наймолодшим, завжди старався допомагати матері, тому на дитячі ігри в мене часу було обмаль. У вільну хвилину любив з друзями грати у футбол, читати книги.

— Коли збагнули, що медицина — ваше покликання? Хто вплинув на ваш життєвий вибір?

— Моя найстарша сестра Оріся була в нашому селі фельдшером, а оскільки медпункт знаходився недалеко від дому, я мав

себе! Мені це дуже імпонувало, я так нею пишався! Пригадую, як подобалося приходити до сестри, із захопленням спостерігати за її роботою, гортати підручники, за якими вона вчилася в Підгаєцькому медичному училищі. Із сестрою Зоряною, яка на той час уже працювала в Золотниківській лікарні, ми також були дуже близькі по духу. Вона любила свою роботу й ділилася

зі мною власними враженнями про медицину. Сестри були взірцем медичних працівників для мене. Вже тоді вирішив: коли виросту — буду лікувати людей. Це була моя висока мета та покликання — допомога людям!

— Ваш приклад якнайкраще доводить, що людина, яка народилася в простій родині, може досягти справжніх висот. У чому секрет вашого успіху?

— Праця, лише праця. Кожна людина має однакові стартові позиції. Але потрібно над собою дуже багато працювати. У 37 років я захистив докторську дисертацію й став одним з наймолодших докторів наук з акушерства та гінекології в Україні, а вже в 38 років став професором. Свій шлях у медицину розпочав п'ятнадцятирічним, коли після 8 класу вступив до Золочівського медичного училища на Львівщині. Після вступу на перший курс почав відвідувати секцію з легкої атлетики. У той період спорт мені дуже допомагав. Він систематизував моє життя, дисциплінував мене. До того ж я

Стефан ХМІЛЬ під час аспірантури в Тюмені (1985 р.)

Професор Стефан ХМІЛЬ:

завжди в усьому хотів бути першим. Вже тоді проявилися мої організаторські здібності. Я збирав друзів і у вихідні ми разом розвантажували вагони, заробляючи свої перші гроші. Залишилися в пам'яті слова викладачки, яка передбачила, що після закінчення училища я вступлю до медичного інституту. На той час це здавалося нереальним. Нині впевнений, що кожна людина може досягти поставленої мети. Головне — натхненна праця над собою та віра в

успіх.

— У студентські роки ви пройшли потужну школу, що стала основою подальшого професійного життя. Що особливо запам'яталося з того періоду?

Професор Стефан ХМІЛЬ ділиться власними знаннями, навичками, досвідом з лікарями (Львів, 2019 р.)

— Після закінчення медичного училища я отримав скерування на роботу в село Соколів фельдшером. Відслужив чинну службу в армії, повернувся додому став працювати завідувачем фельдшерсько-акушерського пункту в невеличкому мальовничому селі Підруда на Тербовлянщині. Але мене не полишало бажання вчитися й надалі. В ті часи на Західній Україні простому хлопцеві без сторонньої допомоги вступити до медичного інституту було майже неможливо. І я вирішив їхати до Сибіру, в Тюмень. Успішно склавши екзамени, став студентом Тюменського медінституту. Радості моєї не було меж! Розпочавши навчання, одразу ж у перших числах вересня знайшов собі роботу в лікарні. Роботу з навчанням поєднував всі шість

років. Я продовжував займатися спортом, виступав за збірну інституту на першість Росії з легкої атлетики. Мені завжди подобалася музика, я грав на трубі в ансамблі «Айболіт». Влітку очолював будівельні загони. Активно займався науковою роботою під керівництвом завідувача кафедри акушерства та гінекології, професора В.М. Кожевнікова. Навчавшись на шостому курсі, в Москві отримав авторське свідоцтво на перший винахід: метод лікування імуноконфлікту між організмом матері та дитини. Після закінчення медінституту мене одного з курсу вчена рада рекомендувала в клінічну ординатуру на кафедру акушерства та гінекології. Потім була аспірантура, наукова робота, винаходи, захист дисертації, робота асистентом кафедри. Розпочав роботу над докторською дисертацією.

— Стефане Володимировичу, розкажіть, будь ласка, детальніше про свою сім'ю.

— У студентські роки я зустрів свою майбутню дружину. Коли ми познайомилися, я навчався на п'ятому курсі, а Світлана — на першому. Одружилися й ось уже 38 років живемо у любові, щасті, злагоді. Наша старша донька Ма-

рія народилася в Тюмені. Коли повернувся в Україну, їй було 7 років. Багато часу минуло, а здається, наче вчора це було. Моя дружина Світлана теж професор, доктор медичних наук, дерматолог. Поєднує роботу в медуніверситеті й у приватній клініці дерматології та косметології. Разом виховали двоє чудових доньок — Марію та Анну.

— Доньки обрали Ваш професійний шлях?

— Так, вони акушерки-гінекологині, репродуктологині й ми дуже тісно співпрацюємо.

— На вибір фаху вплинув приклад батьків?

— Доньки проходили свій шлях. Кожна окремо. В школі Марія дуже любила вивчати мови. Опанувувала англійську, французьку, італійську, польську...

«ЛИШЕ ЩОДЕННОЮ САМОВІДДАНОЮ ПРАЦЕЮ МОЖНА ДОСЯГТИ УСПІХУ Й ВИЗНАННЯ»

Я ж переконував, що знати мови – дуже добре, але радив здобувати вищу медичну освіту, щоб стати лікаркою, акушер-гінекологинею. Закінчивши школу, донька вступила до медичного університету, де навчалася на «відмінно», і в педагогічній – на англійську та французьку філологію. Цими мовами Марія оволоділа досконало. В Парижі нострифікувала диплом за спеціальністю «акушерство та гінекологія». Нині Марія – асистентка кафедри акушерства та гінекології ТНМУ, завершує кандидатську дисертацію, працює разом зі мною в клініці з українськими та іноземними пацієнтами. Тож знання іноземних мов їй стало в нагоді. Молодша донька Анна сама обрала професію лікарки, теж працює зі мною й активно мені допомагає. Проходила навчання у Франції, Великобританії, Швейцарії. Досконало володіє кількома іноземними мовами. Стажувалася у Вроцлаві та Лондоні в лікарнях St Thomas

Кому в житті Ви завдячуєте, хто вплинув на Ваше формування?

– Незважаючи на цікавість до багатьох клінічних дисциплін, уже на четвертому курсі я визначився з майбутньою спеціальністю. Професор В.М. Кожевніков став для мене «провідною зіркою» у світ акушерства та гінекології. Адже саме він повірив у мене, дав науковий напрямок, а в подальшому став науковим керівником моєї кандидатської дисертації. Хочу сказати також ще про одну людину – доцентку Р.С. Шабутіну, чий професіоналізм і людяність викликали захоплення. Вона дала мені базові знання та навички, вчила мене оперувати. Аналізуючи свій досвід роботи на кафедрах акушерства та гінекології, спочатку в Тюмені, пізніше – в Тернополі, знаходжу спільні риси, адже на кафедрах завжди панував дух високого професіоналізму, академізму, спадкоємності поколінь, поваги та самодисципліни, що дозволя-

Професор Стефан ХМІЛЬ з ректором ТНМУ, професором Михайлом КОРДЮЮ (2020 р.)

чука без перебільшення вважаю своїм другим «батьком», він був науковим консультантом моєї докторської дисертації, допомагав моєму становленню на кафедрі. Тут, у Тернополі мені вдалося продовжити та розвинути новий на ті часи напрямок «медичної лазерології». Багато наукових робіт в інституті було виконано саме з вивченням застосування лазерних технологій у різних галузях медицини, в тому числі й моя докторська дисертація, яку успішно захистив 1994 року в Інституті педіатрії, акушерства та гінекології НАМН України.

Моє життя було надзвичайно багатим на події та професійні можливості, зустрічі з прекрасними людьми. Адже Бог дав мені таку вдачу, що постійно хотілося розвиватися та опановувати щось нове. Після епохи «лазерних технологій» я дуже зацікавився проблемами репродуктології і вже 1997 року поїхав на навчання до професора Ф.В. Дахна з питань репродуктивної медицини. Але запустити в університеті сучасні репродуктивні технології тоді не вдалося. Мабуть, був не час (посміхається). Проте думка про впровадження сучасних методик лікування безпліддя, а саме ЕКЗ не залишала й з часом я все-таки досяг успіху в цій сфері.

Стефан ХМІЛЬ з колективом медичного центру в Тернополі (2017 р.)

– Ви тривалий час були завідувачем кафедри акушерства та гінекології. Розкажіть про цей період у вашому житті.

– 1997 року я очолив кафедру акушерства та гінекології, яка відіграла на той час провідну роль у лікувальному процесі. На кафедрі мені пощастило працювати з такими корифеями в акушерстві та гінекології, як професори А.Ю. Франчук, М.І. Жилієв, відомими клініцистами з великим досвідом роботи – доцентом В.О. Лукашук, доцентом В.М. Флехнером. Загалом це був професійний колектив, з яким зроблено чимало. Згідно з рейтингом кафедра займала перші місця в медичному університеті як загалом, так і в різних напрямках: з наукової, лікувальної та навчально-методичної робо-

цізації з проблем менопаузи – FEMS. Відтоді наші українські лікарі мали можливість брати участь у роботі наукових заходів, що відбувалися під егідою цієї організації. Багато позитивних емоцій викликають спогади про наші поїздки. У складі української делегації були і професори, і практичні лікарі, і молоді науковці з різних куточків України. Конгреси проводили щорічно в різних столицях Європи. Дякую долі, що ще в дев'яностих роках мав можливість стажуватися в кращих європейських клініках і неодноразово проходити школу з гістероскопії, лапароскопії та кольпоскопії. Це була десятиденна школа й навчалися в ній досвідчені лікарі з різних країн Західної Європи та світу. Чимало важливої інформації я почерпнув як для на-

Професор Стефан ХМІЛЬ на лекції в ТНМУ (2019 р.)

ти. Я багато займався науковою роботою, проводив численні оперативні втручання. Підготував 10 кандидатів медичних наук та 1 доктора медичних наук. Нині під моїм керівництвом пишуть кандидатські та докторські дисертації. Мій день був розписаний по хвилинах. Він і досі не менш насичений. Працюючи професором кафедри акушерства та гінекології, 1996 року я став куратором ради молодих вчених і студентів, тоді ж започаткував проведення міжнародних конгресів молодих вчених і студентів. Загалом під моїм керівництвом відбулося 12 таких форумів, на які збиралася талановита молодь з усіх куточків України, країн пострадянського простору та Західної Європи. Проведення таких форумів давало широкі можливості для розвитку молодим науковцям, відбувався обмін професійним досвідом, цікаві зустрічі. Паралельно я започаткував проведення на базі ТНМУ (на той час – медінституту) міжнародних науково-практичних конференцій з акушерства та гінекології. Хочу також розповісти про свою участь в організації та проведенні європейських наукових форумів. 1998 року в Парижі мене обрали віцепрезидентом Європейської асо-

вчального процесу, так і для практичної медицини.

– Ви – автор відомих підручників з акушерства та гінекології.

– Ще навчаючись в медичних закладах чудово знав, які підручники потрібні студентам. Завдяки спільній роботі з колегами-однодумцями – доцентками Л.І. Романчук та З.М. Кучмою світ побачив перший в Україні підручник українською мовою «Акушерство» для студентів медичних коледжів, потім – «Медсестринство в гінекології», «Медсестринство в акушерстві». Аналогів їм не було. Це був прорив. 1999 року з'явився наш перший підручник «Гінекологія» для вищих навчальних закладів, за яким нині навчаються майбутні лікарі. Це був перший підручник українською мовою, затверджений МОЗ. Вийшли друком й інші, зокрема «Гінекологія» англійською мовою, за яким навчаються іноземні студенти. Пізніше наш творчий доробок поповнили підручники для акушерок, фельдшерів. Ми видали також перший в Україні електронний підручник з гінекології із власноруч проведених операцій. Загалом вийшло 15 підручників.

(Продовження на стор. 8)

**«ПІСЛЯ ЕПОХИ
«ЛАЗЕРНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ» Я
ДУЖЕ
ЗАЦІКАВИВСЯ
ПРОБЛЕМАМИ
РЕПРОДУКТОЛОГІЇ»**

– 2020 року можна впевнено сказати: професор Стефан Хміль – беззаперечний авторитет наукової спільноти.

ПРОФЕСОР СТЕФАН ХМІЛЬ: «ЛИШЕ ЩОДЕННОЮ САМОВІДДАНОЮ ПРАЦЕЮ МОЖНА ДОСЯГТИ УСПІХУ Й ВИЗНАННЯ»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)

«ЗАВДЯКИ ЗЛАГОДЖЕНІЙ РОБОТІ СПЕЦІАЛІСТІВ КЛІНІКИ НА СВІТ ПОЯВИЛОСЯ ПОНАД 5000 ДІТЕЙ»

– Давайте подумки повернемося в той період, коли ви вирішили відкрити свою клініку – клініку професора Стефана Хміля.

– 1996 року я, тоді ще молодий професор, отримав унікальну можливість пройти стажування в кращій клініці Франції в Парижі. З професором Жан-Люком Мергі працював в університетській клініці, в операційних залах, побував у його приватній

Професор Стефан ХМІЛЬ з улюбленими онуками (2019 р.)

клініці. Мені там дуже сподобалося. Тоді й вирішив відкрити приватний кабінет у Тернополі. І втілював цю ідею 1996 року. Очолював кафедру, а після основної роботи працював у приватному кабінеті, запозичивши чимало методів обстеження та лікування пацієнтів у своїх іноземних колег.

– Стефане Володимировичу, яку мету Ви переслідували, відкриваючи медичний коледж?

– ПВНЗ «Галицький медичний коледж» засновано 2007 року в Підгайцях. Основною метою відкриття цього закладу була допомога дітям з віддалених районів отримати освіту, здобути фах і таким чином дати їм путівку в життя. Я сам родом з цієї місцевості й для мене було важливо внести свій посильний внесок у розвиток медицини цього регіону, допомогти у такий спосіб своїм країнам. До слова, кращі випускники коледжу працюють у моїх клініках в Тернополі та Львові.

– Який у Вас підхід до добору працівників?

– У моїй команді здебільшого працюють колишні студенти, яких добре знаю. Завжди даю їм можливість розкрити свій потенціал. Найчастіше молоді лікарі, які щойно прийшли в клініку, працюють зі мною в одному кабінеті. Можливість працювати зі мною, лікарем-практиком із багаторічним досвідом, — це доб-

рий професійний вишкіл. Я навчаю їх сучасних методів діагностики та лікування, правилам деонтології, міжособистісного спілкування, вчу розуміти пацієнта та знаходити підхід до кожного. Бо сам пройшов добру школу. Вдячний долі, що зустрів на життєвому шляху хороших людей. І тепер сам щедро ділюся знаннями, досвідом і теплом душі з лікарями, які працюють поруч.

– Нині медичні центри «Клініка професора Стефана Хміля» в Тернополі та Львові – одні з найпотужніших медичних закладів в Україні. Яким був шлях становлення й розвитку?

– Скажу відверто: в ті складні часи почасті доводилося приймати авантюрні рішення. Тоді Президентом України обрали Віктора Ющенка, в країні відбувалися зміни. Я щиро вірив, що Україна піде європейським шляхом. Щоб відкрити клініку європейського рівня, взяв кредит в одному банку, в іншому. Придбав приміщення, закупив необхідне для клініки репродуктивної медицини дороговартісне обладнання. А потім настала економічна криза. Щоб віддавати кредити, працювати доводилося дуже багато. Кількість медичних послуг зростала. В мене була чудова команда однодумців, справжніх професіо-

налів. Ми завзято працювали й саме натхнення праця допомогла мені в той нелегкий час вистояти та досягти успіху. Медичний центр «Клініка професора Стефана Хміля» в Тернополі успішно працює з 2006 року, а з 2016 року у Львові та Тернополі розпочали роботу ще два медичних центри. За ці роки нагромаджено чималий досвід з діагностики та лікування всіх форм безпліддя, інших захворювань жіночої та чоловічої статеві системи. Створена якісна база функціональної та лабораторної діагностики. Пишаюся тим, що під одним дахом у клініці мені вдалося зібрати кращих фахівців у своїх галузях. Тому нині в наших медичних центрах — одні з найвищих в Україні та Європі показники успішності лікування всіх форм безпліддя. Для досягнення успіху потрібно постійно самовдосконалюватися, тому щорічно з фахівцями клініки беремо участь у міжнародних конференціях, проходимо стажування з репродуктології в провідних профільних клініках Європи, що дає можливість впроваджувати сучасні методи діагностики та лікування безпліддя. Завдяки злагоженій роботі спеціалістів клініки на світ появилось понад 5000 дітей. Останні чотири роки поспіль за підсумками голосування пацієнтів клініка визнана переможцем «Народного брен-

ду». Відкриваючи клініку, я мав на меті створити лікувальний заклад світового рівня, щоб пацієнти мали можливість отримувати найвищий рівень медичних послуг в Україні та не потрібно було їхати за кордон. Вважаю, що мій задум вдався, адже в клініку приїжджають пацієнти не лише з різних куточків України, а й країн Західної Європи, США та інших країн світу.

– Не секрет, що до вас часто звертаються пацієнти, яким відмовили в інших клініках, не лише українських, але й закордонних. І коли після багатьох років невдач мрія подружніх пар, які хочуть стати батьками, стає досяжною – це справжнє диво...

– Вірю, що тут не обходиться без Божої допомоги. Без віри в позитивний результат не буде нічого. Має бути Боже благословення й позитивна енергетика лікарів, всієї нашої команди. Адже я не один працюю, щоб досягнути позитивного результату, разом зі мною трудяться чимало різних спеціалістів — ембріологи, репродуктологи, анестезіологи. Ось днями з Італії зателефонувала лікар, пацієнти якої успішно завагітніли. Вони чимало років лікувалися у себе вдома, на жаль, безрезультатно, і лікар порадила звернутися до нас. Пацієнти — дуже поважні люди у своїй країні, спершу скептично відреагували. Чи варто їхати в країну, де йде війна? Але лікар їх переконала. І от тепер вони неймовірно щасливі. Географія пацієнтів клініки доволі широка: Італія, Іспанія, США, Бельгія, Польща, Великобританія та навіть Ізраїль.

– Тобто не лише в Україні, а й по всьому світу є чимало дітей, які з'явилися на цей світ завдяки вам. Народження нового життя, навіть за допомогою сучасних технологій — це великий дар Божий. Вірите в Бога?

– Моя мама була глибоко віруючою людиною. «Сину, беручись

Стефан ХМІЛЬ з дружиною Світланою (2019 р.)

до будь-якої справи — помолись, і Господь тобі допоможе», — казала вона. Вірю в силу молитви Господньої. І мої пацієнти вірять. Коли вони приходять до нас, лікарів, з власною проблемою, ми повинні дати їм надію, розвіяти сумніви та вселити віру в позитивний результат. Бо в такому випадку всі компенсаторні можливості організму налаштовуються на позитив.

Коли лікар і пацієнт разом вірять у щасливе завершення лікування, то успіх буде неодмінно. Пацієнти ж бувають різні, дехто лікується по 10-15 і навіть 25 років. Звісно, їм важко відкинути сумніви й довіритись лікарю. Наше головне завдання — зламати цей стереотип, дати надію та допомогти кожній парі, яка до нас звернулася. Пригадую унікальний випадок, коли пацієнти приїхали з Тель-Авіва, в анамнезі яких було вісімнадцять (!) невдалих спроб ЕКЗ. Після проведеного певного лікування у нашій клініці жінка завагітніла та народила дівчинку, яку назвала Стефані. Таких неординарних випадків є безліч.

«ЗАРАЗ МЕНІ ДУЖЕ ІМПУНУЄ СКАНДИНАВСЬКА ХОДЬБА»

– Звідки черпаєте сили для насичених ритмів життя? Ваше улюблене місце відпочинку? Улюблене заняття, крім роботи?

– Дуже радий, коли в щільному графіку вдається викроїти час, аби побути сам на сам з природою. Природа дарує мені відчуття спокою, внутрішньої гармонії, вражає енергією, з'являється ясність думок. І для мене неважливо, чи на вулиці сонячно, чи сніг, чи дощ. Люблю будь-яку пору року. Природа — гармонійна та досконала система. В ній все пов'язано та збалансовано. Навіть декілька хвилин на свіжому повітрі дарують мені сили, енергії, натхнення на цілий день, дають можливість впорядкувати власні думки. Люблю сонце, небо, дерева, квіти, люблю землю, на якій народився та виріс. Величезне задоволення дарують прогулянки з онуками. Не по-

Стефан ХМІЛЬ з доньками Марією та Анною (2020 р.)

вірите, але улюблені місця відпочинку — Тернопільський гідропарк, парк ім. Т.Г. Шевченка, Тернопільська набережна. Вранці люблю прогулятися майже порожніми парками, пробігтися сонячними алеями, зробити комплекс вправ на тренажерах. Змалку подобаються різні види спорту: футбол, лижі, біг, легка атлетика. Зараз мені дуже імпує скандинавська ходьба — вид фізичної активності, техніка ходьби з використанням спеціальних палиць, схожих на лижні. Вважаю, що в здоровому тілі — здоровий дух, а піклування про власне здоров'я — це невід'ємна частина людської культури.

– Що вам подобається в людях?

– Щирість, відкритість, працелюбність, порядність, професіоналізм...

– Ваше життєве кредо?

– Життя — постійне самовдосконалення, постійний рух уперед.

Професор Стефан ХМІЛЬ виступає на конгресі в Афінах, Греція (2003 р.)

МАР'ЯНА КОГУТ: «СТОМАТОЛОГІЮ СПРИЙМАЮ ЯК ОДИН З ВИДІВ МИСТЕЦТВА»

Мар'яна Когут – студентка 5 курсу стоматологічного факультету, староста групи. Про те, чим керувалася під час вибору майбутнього фаху та місця навчання, в якій галузі стоматології хотіла б працювати в майбутньому й якому відпочинку надає перевагу на дозвіллі, Мар'яна розповіла в інтерв'ю «Медичній академії».

– Ви успішно навчаєтеся та набуваєте практичних навичок, щоб стати висококласною фахівчицею. Коли усвідомили, що саме медицина вам найбільше до душі?

– На мій вибір вплинув приклад бабусі Дарії Василівни Когут, яка понад 40 років працювала лікарем Тернопільської міської стоматологічної поліклініки. В ті часи не було таких технологій та методик, як нині, і стоматологічних приватних кабінетів та клінік не було. Попит же на якісні стоматологічні послуги був завжди. За день бабуся приймала більше двадцяти пацієнтів, надаючи фахову допомогу кожному. Дитиною не раз із захопленням спостерігала, як вмילו вона працює. Хто хоч раз лікувався в моєї бабусі, згадував про неї з вдячністю. Молодим колегам, які згодом стали відомими фахівцями, вона допомагала вивчити свою професію досконало, щедро ділилася з ними знаннями і практичним досвідом. Від бабусі до мене прийшло розуміння важливості лікарської професії, я досить рано усвідомила, чим хотіла б займатися, як виросту. За роки навчання в Тернопільській загальноосвітній школі-медичному лицейі № 15 мої плани не змінилися, навпаки. У старших класах лицейісти поглиблено вивчали

хімію, біологію й мали додаткові заняття з латини, фізіології та фармакології, зорганізовані на базі ТНМУ. Навчатися було цікаво й я остаточно вирішила пов'язати своє життя з медициною, а точніше, зі спеціальністю стоматолога. Бабуся цьому дуже раділа. 2016 року я закінчила школу зі срібною медаллю та подала документи для вступу на стоматологічні факультети Тернопільського й Львівського медичних університетів. А також на медичний факультет Буковинського медуніверситету, де моє прізвище було в рейтинговому списку вступників, рекомендованих до зарахування на бюджетну форму навчання. Але зацікавленість стоматологією взяла гору, тож для навчання обрала ТНМУ. Знала, що тут високопрофесійний викладацький склад і потужна навчальна база. На жаль, бабуся померла ще до того як я стала студенткою. Залишилися її медичні інструменти, книги з терапевтичної стоматології. Тепер це сімейна реліквія

– Ваші батьки теж медики?

– Ні, тато – економіст, мама – фінансист. Молодшій сестрі Дарині, як і мені, більше подобалися природні дисципліни. Вона теж закінчила Тернопільську загальноосвітню школу-медичний лицей № 15. Зараз Дарина – студентка 1 курсу навчально-наукового інституту медсестринства ТНМУ. В майбутньому хоче стати косметологом.

– Яка стоматологічна спеціальність вам більше до вподоби?

– Терапевтична стоматологія та ортодонція. Сприймаю стоматологію як один з видів мистецтва. Вважаю, що стоматолог – теж своєрідні митці, бо відновити зуб, зробити його ідеальним – це круто. І це копійка праця. Ортодонт може кардинально змінити усмішку людини, зробити її кра-

сивою, що є ознакою не лише здоров'я зубів, а й усього організму. Хочу подякувати викладачам, які нас навчають, за отримані теоретичні знання й засвоєні практичні навички. Зокрема, полюбилися мені лекції декана стоматологічного факультету, доцентки Світлани Іванівни Бойцанюк, доцентки кафедри терапевтичної стоматології Надії Володимирівни Манащук, доцентки кафедри дитячої стоматології Мар'яни Ярославівни Якимець. Практичні завдання виконуємо в навчальних кабінетах зі стоматологічними установками, у фантомних стоматологічних класах. Маніпуляції спочатку відпрацьовуємо на фантомах і муляжах, а потім студенти під керівництвом і контролем викладача самостійно проводять амбулаторний прийом пацієнтів. Моїми першими пацієнтами стали друзі та батьки, яким я полікувала й успішно запломбувала проблемні зуби. Виробничу практику проходила в Тернопільській районній стоматологічній поліклініці, згодом – у Львівській приватній стоматологічній клініці. Це була чудова можливість закріпити свої теоретичні знання й отримати практичний досвід. Запамятався випадок, коли хлопчику видаляли нижній восьмий зуб, так званий «зуб мудрості». Я асистувала й була рада, що відвідини стоматолога не викликали в дитини страху.

– Де відпочивали, щоб набратися сил перед новим навчальним роком?

– Найкращий відпочинок для мене – це подорожі. Минулого літа, крім Львова, мала можливість побувати також у Києві й Одесі. Вкотре переконалася, що Україна – дуже гарна країна й це мотивує до нових мандрівок. Незабутні враження залишилися від поїздки з одноклассниками у селище Славське в Карпатах. Відпочивати разом було ве-

село та цікаво. Загалом наша 503 група – дуже дружна, всі «на одній хвилі», всі підтримують одне одного. Сподіваюся, що й після закінчення університету не втратимо зв'язок. Прекрасні емоції подарували відвідини низки країн Євросоюзу. Нині через пандемію коронавірусу більшість з них закрила свої кордони, але, сподіваюся, це ненадовго.

– В яких країнах Європи вже побували?

– Чехія, Австрія, Польща, Італія, Іспанія... Минулої осені їздила в Данію на кілька днів, у Копенгаген. Узагалі понад десять європейських країн відвідала. В подорожах відчуваєш смак життя. Найбільше сподобалися Італія та Франція. Архітектурні споруди Парижа дивовижні, очей не відвести. Кожна така поїздка – це можливість побачити новий, незнайомий досі світ, більше дізнатися про культуру інших народів. Мені подобаються європейські міста – зелені, затишні, впорядковані. Тішить, що Україна теж рухається в цьому напрямку. Приємно повертатися до Тернополя й бачити, що місто інтенсивно змінюється, стає більш зручним для проживання.

– Що ще дарує вам радість?

– Музика, спів. У дитячому вокальному гурті «Краплинки», який створила заслужений працівник культури України Алла Бінцаровська, я співала з чотирьох років. Вивчила ази вокалу. У 6 років пішла в музичну школу по класу фортепіано, згодом опанувала ще гру на флейті. Закінчила її з відзнакою. Батьки гадали, що оберу музичне мистецтво як фах, але моя душа тяжіла до стоматології. Музика ж так і залишилася захопленням.

– Як часто згадуєте про це захоплення?

– Під час навчального року – коли-не-коли, бо вільного часу

обмаль. Але, буває, душа прагне музики. Тоді сідаю за фортепіано, згадую знайомі мелодії або нові вивчаю. На дозвіллі відвідую також театр, концерти сучасних співаків.

– Які пісні ваші улюблені?

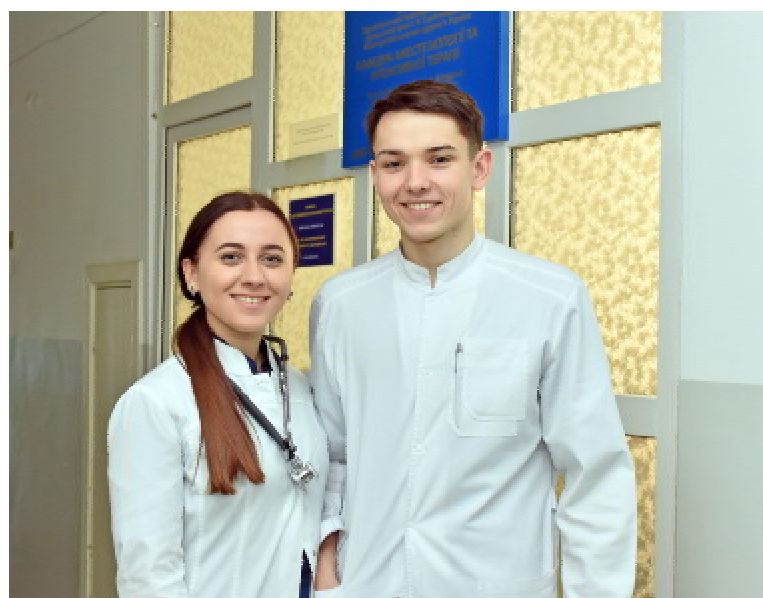
– Різдвяні колядки, щедрівки. Найулюбленіша – «Бог ся рождає». Я виростила в національно свідомій родині, де шанують українські традиції, мову, культуру. Мій дідусь Богдан Євгенович – колишній політв'язень, репресований радянською людинонависницькою владою. На щастя, він вижив, повернувся додому. Тато Василь Богданович – один із засновників й голова культурно-просвітницького товариства «Вертеп» у Тернополі. Наприкінці вісімдесятих років минулого століття учасники товариства у вертепівських строях, з Вифлеємською зіркою попереду вперше вийшли на вулиці міста. Це стало справжньою культурологічною подією, викликом радянській системі. На Аллеї зірок у Тернополі, де увічнені імена видатних тернополян, є зірка, присвячена 30-річчю міського товариства «Вертеп». На свято тоді з'їхалися вертепівці різних поколінь. Було цікаво слухати їхні спогади, пісні. Вдома завжди святкуємо Різдво з колядками та щедрівками, вертепним дійством. На Великдень водимо традиційні гаївки. Як і в дитинстві, зустрічаю ці свята зі світлою радістю, надією, духовним піднесенням.

– Ваш улюблений вислів?

– «Оберіть собі роботу до душі й вам не доведеться працювати жодного дня у своєму житті». Золоті слова, сказані дуже давно китайським мудрецем Конфуцієм. Моя майбутня спеціальність мені до душі й я щаслива, що зробила правильний вибір.

Лідія ХМІЛЯР

ОБ'ЄКТИВ

Оксана БОЛЮХ і Павло ЛЕВЧУК, студенти медичного факультету
Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

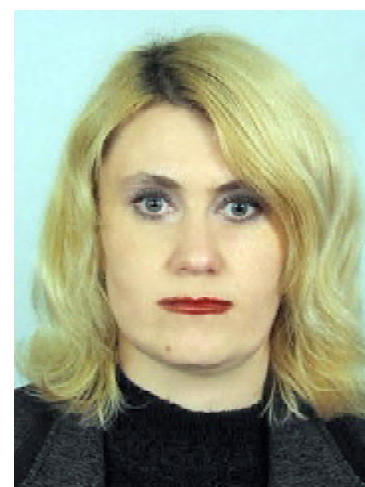
ДАТА

8 жовтня відзначила ювілейний день народження доцентки кафедри загальної хірургії ТНМУ Лариса Юріївна ІВАЩУК

Вельмишановна Ларисо Юріївно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після 3-х років практичної лікарської роботи успішно пройшли 22-літній трудовий шлях: спочатку старшої лаборантки, асистентки, а останні 12 років – доцентки кафедри загальної хірургії.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як відомого науковця, висококваліфікованого клініциста-хірурга, досвідченого педагога і вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема як кураторки студентських груп, секретарки циклової методичної комісії, відповідальної за виховну роботу та проформа кафедри.
Ваша професійна та громадська

діяльність відзначена грамотою й подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, жіночність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ларисо Юріївно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного, щасливого життя.

Нехай здоров'я, радість і достаток Сипляться, немов вишневий цвіт,

Хай малює доля з буднів свято І дарує Вам багато літ!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

УРИВКИ З МЕМУАРІВ БІЛЛА ДЖ. КОЛЕМАНА

(Продовження. Поч. у № 15)

Я провів тиждень у Тернополі, де познайомився з багатьма людьми на всіх рівнях української влади. Тиждень можна було поділити навпіл, 50 відсотків часу присвятив питанням, що стосувалися охорони здоров'я та освіти, здебільшого в ТНМУ, а також і в Тернопільській академії народного господарства (ТАНГ). Інші 50 відсотків стосувалися політичних та економічних питань, як правило, з політиками або власниками бізнесу. Багато таких зустрічей дасть імпульс більш глибокій співпраці в подальших місяцях і роках.

Я привіз два дерматомати професорові Бігуняку. Він був дуже схвильований, не міг дочекатися, щоб випробувати їх. Перш ніж я поїхав додому наприкінці тижня, він удосконалив процес використання приладу для виготовлення дуже тонких, майже прозорих шарів свинячої шкіри. З цього маленького подарунка доброму лікарю в Тернополі почнеться активніша робота в опіковому центрі з виготовлення заміників шкіри для лікування хворих з опіками. Тут лікуватимуть сотні людей із сильними опіками щорічно з усієї України.

Мені неодноразово мовили, що Україна докладє якнайбільше зусиль, аби стати демократичною країною. Міністр освіти щойно заявив, що англійську мову вивчатимуть у всіх школах, починаючи з початкової школи, щоб учні могли вільно говорити та писати англійською мовою до дванадцяти років. Їх найбільшою проблемою була відсутність джерел писемної англійської мови.

Під час цього візиту я відвідав три школи, щоб поспілкуватися з вчителями та учнями, визначити, чи є якийсь спосіб допомогти в розв'язанні проблеми письмової англійської мови. Дуже вражений був усіма школами, вчителями та особливо учнями в кожній з них. Вони дуже відрізнялися від американських шкіл та американських студентів.

Більшість викладачів тоді не могла розмовляти англійською мовою, але висловили велике бажання вивчити її. Я казав кожному з них, що подумав, що йому зробити. Я занотував це до свого списку речей, коли повернувся додому.

Мене попросили звернутися до груп викладачів і в ТАНГу, і в ТНМУ. Особливий інтерес викликали політичні процеси у США. Я не готував спеціальної лекції та не мав слайдів і засобів наочності. Я провів один вечір у своєму готельному номері, готуючи презентацію.

Мене познайомили майже з усіма працівниками ТНМУ у великій лекційній залі. Відрекомендував мене ректор медичного університету, професор Леонід Ковальчук. Він сказав, що це моя друга поїздка до України та що ми вже працювали над розробкою спільних проєктів у галузі охорони здоров'я та освіти. Підкреслив також, що я дуже добре знаю американську полі-

тичну систему, й запропонував поділитися цими знаннями з тими, хто цікавиться.

Він нагадав професорсько-викладацькому складу, що я допоміг зі щепленням 100 тисяч дітей регіону під час спалаху дифтерії попереднього року, зазначив, що я привіз два найсучасніші пристрої для збору поверхневого шару свинячої шкіри, які будуть використані найближчим часом в опіковій клініці.

Я подякував професорові Ковальчуку й зробив коротку самопрезентацію про те, як мене призначив губернатор Південної Кароліни для прийому першої української делегації в своїй рідній державі 1992 року. Потім я розпочав лекцію, часто робив паузи, щоб перекладач зміг повторити мої слова українською.

робити його й розмістити інформацію, яка цікавила український народ. Це потребувало певної роботи, але в багатьох людей у Південній Кароліні, в тому числі в деяких університетів з'явився академічний інтерес до того, що робимо в Україні. Публікації вебсайту США та України послужили платформою для багатьох додаткових проєктів. Усе ще існує, хоча з 1997 року його зміст здебільшого не змінюється, вебсайт «<http://ukraine.corbia.com>».

Перше, що зробили на вебсайті, створили «Віртуальну бібліотеку», щоб кожен мав доступ до книг, статей та новин різними мовами світу. Це дозволило вчителям отримати доступ до всіх матеріалів, необхідних для викладання англійської мови на будь-якому бажаному рівні.

довіреною особою в раді правління системи лікарень Грінвілла (GHS), найбільшої в штаті Південна Кароліна. Це відкрило нову еру у співпраці з українцями.

Президент GHS Френк Пінкні зв'язав з іншими організаціями, які могли б сприяти розв'язанню проблем у галузі охорони здоров'я. Він мав добрі робочі стосунки з Технічним коледжем Грінвілла (ТКГ), з Університетом Південної Кароліни (УПК) (філіями в Колумбії та Спартанбурзі), і з медичним університетом Південної Кароліни в Чарлстоні.

Однією з проблем охорони здоров'я була нестача медсестер. Ми входили в епоху «бейбі-бумерів», народжених під час Другої світової війни або безпосередньо після неї. Зростаючий відсоток населення досягав віку старшого громадянина, який потребував дедалі більшої й більшої кількості медичних послуг. Багато аналітиків охорони здоров'я прогнозували значний дефіцит медсестер через брак кваліфікованих викладачів, які мають ступінь магістра або вище в медсестринських школах. Майже всі американські школи медсестер вже відмовлялися від студентів, які не мали кваліфікації.

Ректор Тернопільського медичного університету, професор Леонід Ковальчук запросив мене до Тернополя. У жовтні я приїхав на тиждень в Україну. Мене поселили в навчально-оздоровчому комплексі «Червона калина». Після 9-годинного польоту та їзди з Києва я відпочивав.

Наступного ранку за десять хвилин до восьмої я прийняв душ, поголився та одягнувся. Почув стук у двері й зрозумів, що прийшла людина, яка супроводжуватиме мене. Була рівно 8 година ранку, як і обіцяли. Українці, як правило, дуже пунктуальні та ввічливі до інших, коли йдеться про призначений час. Мені це завжди подобалося й я поважав будь-кого, з ким мав справу.

Професор Михайло Корда стояв біля дверей. Він був моїм перекладачем на кількох попередніх виступах у ТНМУ. Його англійська була чудовою, адже він кілька років провів в університеті в Огайо. На його обличчі була посмішка й він простягнув мені праву руку в привітання. «Ми завжди раді бачити вас, містере Колеман. Ректор Ковальчук з нетерпінням чекає на вас. Готові йти на сніданок?».

Ми поснідали в ідальні та поїхали до Тернополя.

Ректор Ковальчук був готовий і чекав на мене. Він попросив вийти з кабінету всіх своїх співробітників, окрім професора Корди, який мав виконувати функції нашого перекладача. «Ласкаво просимо до Тернополя, Білле. Завжди приємно

бачити вас», — сказав доктор Ковальчук.

Я пояснив йому, що зараз перебуваю у тісних стосунках з найбільшою лікарнею Південної Кароліни, і коли я назвав йому кількість лікарів і медсестер, які працювали в цій системі, він був дуже вражений. Я розповів йому про містера Пінкні, президента лікарні, і про його зацікавленість у розвитку робочих стосунків як в медицині, так і в наукових розвідках. Але мовчав поки що про нестачу медсестер у США.

Ректор Леонід Ковальчук запропонував розпочати з підписання Меморандуму про співпрацю між ТНМУ та компанією Corbia International.

Ми пішли на обід. Відтак, коли ми знову сіли за конференційний стіл, я сказав ректорові Ковальчуку: «В охороні здоров'я США є важлива проблема. Це не регіональна, а національна й, здається, ніхто не знає, як з цим боротися». Професор Ковальчук виглядав здивованим: «Як таке може бути, щоб найбагатша нація у світі та найдосконаліша в галузі медицини, мала таку національну проблему?». Я пояснив йому, що причиною цього є дуже велика кількість людей похилого віку та попит на дедалі більшу кількість лікарів і медсестер, які опікуються ними. Я сказав, що наша проблема — це не дефіцит студентів, адже абітурієнтів є багато, а відсутність кваліфікованого медичного педагогічного персоналу для їх навчання. Зазначив, що викладачі медичних сестер повинні мати принаймні ступінь магістра, а бажано — ступінь доктора. Не так багато медичних сестер у недавньому минулому хотіли витратити гроші на здобуття наукових ступенів, а більшість не хотіли відмовлятися від занять. Ми з'ясували причини, але поки що не знайшли рішення. Одначе в Україні можемо знайти розв'язання цієї проблеми, якщо докласти спільних зусиль.

Ми погодилися зробити цю проблему однією з пріоритетних і розробили попередній план її розв'язання під час мого візиту в Україну.

Наступного дня відвідав міського голову. Мер хотів висловити мені вдячність за вакцини проти дифтерії. В його кабінеті відбулася невелика церемонія. Потім ми перейшли до справи.

Очільник міста та працівники міськради хотіли обговорити тему вільного підприємництва та почути різні ідеї щодо його сприяння, які я можу запропонувати.

Ми довго розмовляли про такі речі, як маркетинг, продаж, розміщення реклами, про те, де придбати товар або як виготовити продукцію. Я наголосив на важливості вміння визначати потребу чи бажання людей щодо товару чи послуги. Я мовив про те, як робити «дослідження ринку» та як визначати «цінові точки» й так далі.

Білл КОЛЕМАН серед тернопільських колег (2005 р.)

Перше, що зробив, — визначив основні відмінності між соціалістичною та демократичною державами.

Згодом я окреслив склад американського уряду. Приділив трохи часу організації політичних партій, зазначивши, що у США їх було небагато порівняно з понад 100 партіями, що виникли в Україні перед першими виборами в цій країні. Наголосив на важливості консолідації політичних партій. Час від часу в аудиторії виникали запитання, на які я відповідав.

З цієї лекції в ТНМУ та в ТАНГу розпочалося багато цікавих проєктів. Ми спільно створили групу з політичних досліджень у кожному з навчальних закладів. Ця ідея поширилася на інші університети країни.

Я зустрівся з професором Ковальчуком і ректором ТАНГу й спільно створили український аналітичний центр — «Клуб» для виявлення українських проблем і пошуку шляхів їх вирішення. Він розпочався як група, зорієнтована на Тернопільську область. Ця концепція була швидко прийнята й у Києві.

Інтернет, нарешті, дійшов до великих міст України. Я рекомендував професору Ковальчуку розробити спільний вебсайт США та України. Запропонував своєму персоналу та іншим роз-

робити його й розмістити інформацію, яка цікавила український народ. Це потребувало певної роботи, але в багатьох людей у Південній Кароліні, в тому числі в деяких університетів з'явився академічний інтерес до того, що робимо в Україні. Публікації вебсайту США та України послужили платформою для багатьох додаткових проєктів. Усе ще існує, хоча з 1997 року його зміст здебільшого не змінюється, вебсайт «<http://ukraine.corbia.com>».

Добрий приклад — п'єса «Білосніжка». Школи оголосили конкурс на створення та презентацію п'єси англійською мовою. Corbia надавала призи для переможців цих змагань протягом трьох років.

Я й надалі відвідував Україну — раз на рік чи півроку. Більшість досягнень у перші роки описано на вебсайті «Ukraine.corbia.com». Було створено основи та організовано функціональну мережу академічних і політичних контактів.

Я читав лекції з економіки в ТАНГу й допоміг їм провести першу в Україні національну економічну конференцію. Багато урядових чиновників та інших представників національних структур відвідали її.

2001 року мене призначили

БІБЛІОТЕКА – ВСЕСВІТ У ЗРУЧНОМУ ФОРМАТІ

Є першого місяця осені особлива дата – 30 вересня. Цього дня в Україні відзначають Всеукраїнський день бібліотек. Сучасна бібліотека – це не просто книгозбірня, а відкритий кожному безмежний інформаційний світ, це храм духовності, до якого завжди можна прийти не лише в пошуках істини, а й за розрадою, прагненням досягти душевної рівноваги. Для більшості людей бібліотека – це частинка їхнього життя. Тому 30 вересня – це свято всіх причетних до бібліотеки, тих, хто любить книгу та хто присвятив своє життя подвижницькій праці на ниві просвіти.

ЩОРОКУ ФОНД ПОПОВНЮЮТЬ НАЙНОВІШИМИ ВИДАННЯМИ

Бібліотека ТНМУ – невід’ємна складова вишу. Разом з ним вона пройшла тривалий шлях свого розвитку й стала однією з кращих бібліотек медичних університетів України.

Університетська книгозбірня розпочала свою роботу 1957 року, маючи у штаті трьох фахівців-бібліотекарів. Її фонд нараховував 12 400 примірників документів, більшість з яких була передана з обмінних фондів інших книгозбірень. Із розвитком вишу з року в рік покращувалася матеріально-технічна база бібліотеки, збільшувався книжковий фонд, зростала кількість працівників і користувачів, створювалися нові відділи, розпочався процес комп’ютеризації та автоматизації бібліотечних процесів.

Понад шістьдесят років історії, утворення та становлення України як незалежної держави, інтенсивний розвиток інформаційних технологій та комунікацій істотно вплинули на діяльність бібліотеки й сформували її як науково-просвітницьку установу, що слугує інтересам викладачів і студентів.

Нині бібліотека – гордість університету. Вона укомплектована найсучаснішими українськими та зарубіжними виданнями. В її приміщенні облаштовано зручні читальні зали для викладачів, аспірантів і студентів, є інтернет-центр, сектор періодичних видань, облаштовано місце для проведення конференцій, зустрічей, презентацій тощо. Видачу документів користувачам здійснюють в автоматизованому режимі.

Локальна комп’ютерна мережа бібліотеки об’єднує понад п’ятдесят сучасних комп’ютерів. До послуг відвідувачів – Wi-Fi, Skype, доступ до електронних баз даних, понад 100 назв фахових медичних журналів, електронні книги.

Бібліотечний фонд нараховує

331 946 примірників документів. Тут представлено широкий спектр наукової, навчальної, художньої, довідково-інформаційної літератури: підручники, посібники, багатомовні енциклопедії, словники, довідники,

Олена ПРОЦІВ, директорка бібліотеки

книгозбірні викладачі та студенти університету. Родзинкою фонду є колекція цінних і рідкісних документів, де зібрано багато унікальних медичних видань, надрукованих у період від 1850 до 1945 року. Розкриває бібліотечний фонд для користувачів потужний довідково-бібліографічний апарат, який складається з восьми карткових каталогів і картотек та стількох же баз даних (електронні каталоги та картотеки) загальним обсягом понад 177,5 тисяч записів. У залі каталогів і картотек можна отримати довідку про наявність того чи іншого видання в бібліотеці, здійснивши пошук в електронному чи традиційному (паперовому) каталозі. Для зручності пошуку в електронному каталозі встановлено спеціальні пошукові термінали.

Новітнім каналом доступу до різноманітних бібліотечних послуг та електронних ресурсів є вебсайт бібліотеки, який дозволив перейти на якісно новий рівень обслуговування користувачів, які тепер можуть отримувати онлайн-інформацію про наявну літературу, створювати та роздрукувати списки джерел до власних наукових робіт чи рекомендованої літератури до освітніх програм, переглядати національні стандарти оформлення бібліографії й міжнародні стилі цитування та приклади оформлення бібліографічних джерел у наукових роботах, дізнаватися про нові надходження до бібліотеки, ознайомлюватися з анонсом бібліотечних заходів тощо.

Вільний доступ користувачів бібліотеки до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та Web of Science, бази даних медичних і біологічних публікацій PubMed, інших баз даних публікацій з біології, медицини та суміжних наук, що є у відкритому доступі, дає можливість користувачам бібліотеки знайти необхідні матеріали з фахових закордонних журналів, книг, компендіумів.

До послуг відвідувачів бібліотеки – відділ обслуговування та зберігання фондів, до якого входять навчальний та науковий абонементи, читальна зала та її філії; відділ комплектування та наукової обробки документів; інформаційно-бібліографічний відділ.

Бібліотека ТНМУ активно співпрацює з громадськими та мистецькими організаціями, національно-культурними товариствами, творчими спілками, організовує творчі зустрічі, репрезентації нових книг.

У період загальноукраїнського карантину бібліотека ТНМУ розширила діапазон ресурсів і

послуг, які можна отримати віддалено – онлайн чи за телефоном.

Ресурсами нашої бібліотеки, якими можна користуватися віддалено, є електронний каталог та сайт бібліотеки. Книгозбірня надає також доступ до наукових та освітніх ресурсів відкритого доступу.

Серед онлайн-послуг важливу роль відіграють інформаційні довідки з широкого кола питань. Особливу увагу бібліотечні фахівці приділяють послугам, які можуть бути корисними викладачам, студентам і дослідникам. Для них здійснюють пошук інформації щодо наявності конкретного видання в бібліотеці ТДМУ, пошук і добір інформаційних ресурсів з фонду бібліотеки за темами, допомогу в оформленні цитувань, списків використаних інформаційних джерел за вітчизняними та міжнародними стандартами, надають довідки з питань публікаційної активності, довідки щодо перевірки публікацій здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії, послуги з визначення індексу за УДК для статті, монографії, дисертації тощо. Бібліотека надає й інформацію про ресурсне забезпечення дисциплін для проведення акредитації/ліцензування вищих навчальних закладів за вимогою Міністерства освіти та науки України. Довідки надають електрон-

бібліотеки ветеранів бібліотечної справи Валентини Георгіївни Барчук, Лариси Романівни Божкевич, Світлани Павлівни Божко, Анни Михайлівни Гавліч, Валентини Семенівни Галушкової, Марії Петрівни Гурьби, Марії Северинівни Данильчук, Лілії Антонівни Завірюхи, Людмили Олександрівни Закорецької, Леоніди Володимирівни Кліцун, Любові Дмитрівни Коваль, Олександрі Михайлівни Колеснікової, Ярослави Йосипівни Малюти, Таміли Олександрівни Сай, Валентини Пилипівни Сидор, Інни Леонідівни Стадник, Галини Михайлівни Шмидюк та інших.

Нині працівники бібліотеки – команда в розквіті творчих сил, яка завжди готова до нових пошуків, ініціатив і починань. Це – директорка бібліотеки Олена Проців, заступниця директорки Валентина Галайчук, завідувачка відділу комплектування та обробки документів Любомира Кіш, завідувачка відділу обслуговування та зберігання фондів Євгенія Демків, завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу Наталя Водюк; провідні бібліотекарки Людмила Кулігіна, Любов Романів і Валерія Гриськів, бібліографи I-ї категорії Любов Луцинська та Надія Криськів; бібліотекарки I-ї категорії, Світлана Пушкар, Галина Галат, Світлана Домбровська, Ірина

(Зліва направо): **Галина ГАЛАТ, Любов РОМАНІВ, Ірина СТАСИШИН**

ною поштою lib@tdmu.edu.ua, protsivoy@tdmu.edu та за телефоном 0352-52-61-07.

У ПОСТІЙНОМУ ТВОРЧОМУ ПОШУКУ ТА РОЗВИТКОВІ

Важливо, що віддалені послуги бібліотеки користуються попитом – користувачі активно долучаються до використання нових можливостей у сучасних умовах.

Та бібліотека ТНМУ – це не лише фонди, сучасні та новітні технології, це ще й потужний, високопрофесійний колектив однодумців, який перебуває в постійному творчому пошуку та розвитку. В різні роки тут працювали люди, для яких книгозбірня була рідною домівкою, про благополуччя якої вони турбувалися та віддавали їй власні знання та енергію. Вагомий внесок у розбудову університетської

Стасишин, Галина Харитоновна, Світлана Шпунар, Тетяна Ковальська, Наталя Древаль, Людмила Кушнір, Тетяна Майовецька; бібліотекарка II-ї категорії Ірина Серединська, бібліотекарка Надія Сивенська.

Пройшовши славний історичний шлях, зберігаючи традиції, бібліотека нашого університету виконує свою основну місію – сприяння цілісному розвитку гармонійної особистості, забезпеченню її навчальних, наукових, культурних потреб шляхом створення сучасного бібліотечно-інформаційного освітнього середовища університету.

*Проступайте наш поріг.
Беріть скарби нетлінні в руки!
Нема прекрасніших доріг,
Ніж в цей вселюдський храм науки.*

**Олена ПРОЦІВ,
директорка бібліотеки ТНМУ**

ЮВІЛЕЙ

4 жовтня відзначила ювілейний день народження ветеран ТНМУ Ореста Іванівна САМПАРА

Вельмишановна Ореста Іванівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Ви успішно пройшли 47-літній трудовий шлях; спочатку лаборантки кафедри патологічної фізіології, кафедри акушерства та гінекології, діагностично-лікувального центру, а згодом – лаборантки міжкафедральної науково-клінічної лабораторії, виконували одну з найважливіших ділянок роботи – забезпечення висококваліфікованих діагностичних і наукових досліджень.

Ректорат, профком та весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас за багато-

рчну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових обов'язків. Ваша професійна та громадська діяльність відзначена медаллю «Ветеран праці», подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ореста Іванівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, людського тепла, душевного спокою, добробуту, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Нехай добром наповнюється хата, Достатком, щирістю і сонячним теплом, Хай буде вірних друзів в ній багато, Прихильна доля огорта крилом!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

НЕЗАБУТНІ

УЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ, ПАТРІОТ УКРАЇНИ

Роки летять неначе стріли,
Мов відлітають у вирій журавлі...

Минуло вже 20 років, як немає з нами професора Євгена-Ігоря Теодоровича Городецького. Він народився 27 вересня 1935 року в селі Якторів Золочівського району, що на Львівщині. 1959 року закінчив Львівський поліграфічний інститут. Хімік, доктор технічних наук, професор.

Працював в Українському інституті інженерів водного господарства (Рівне 1960-1972 рр.); від 1972 року – в Тернопільському медичному інституті (нині – Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського) доцентом, 1985-1998 рр. – завідувач кафедри загальної хімії, 1998-2000 рр. – професор кафедри медичної хімії.

Професор Городецький одним з перших в інституті відкрив науково-дослідну лабораторію з вивчення на гетерогенних засадах проблем гетерогенного каталізу й синтезу антиоксидантів. Уперше в теорії та практиці альдегідної конденсації орто- і 2,4-алкілфенолів встановив

утворення N-комплексів, що дало змогу створити екологічно чисту й гнучку технологію отримання бісфенолів з високими антиоксидантними властивостями та можливістю впливати на метастатичний процес. Він – автор понад 100 наукових публікацій та 11 винаходів.

Євген-Ігор Теодорович Городецький був прекрасним педагогом, психологом, патріотом Украї-

Професор Євген-Ігор ГОРОДЕЦЬКИЙ (на передньому плані) в лабораторії (1980-ті роки)

ни, що допомагало йому цікаво проводити національно-патріотичне виховання молоді. Він брав активну участь в організації студентських вечорів відпочинку, був муд-

рим наставником і куратором студентських груп, зразковим батьком, мав великі плани щодо подальшої науково-дослідної роботи. Але 23 червня 2000 року зупинилося його гаряче серце й він відійшов у світ вічний, до Господа.

Усі ми є діти своєї епохи, завжди прагнемо більшого, кращого, в буденній метушні часто не помічаємо велич та шляхетства наших близьких, рідних, друзів і колег. Ці почуття відчутно сильні ще проявляються, коли приходимо на їхнє місце вічного спочинку.

27 вересня нинішнього року Євгенові-Ігорю Теодоровичу Городецькому виповнилося б 85 років. На превеликий жаль, він не дожив до цієї дати, хоч дуже любив життя, працю та порядних людей. Ми, його колишні друзі й колеги, прийшовши до його могили, щоб помолитися за його добру душу, щиро кажемо: «Нехай буде Тобі, Друже, наша українська земля пухом, а пам'ять про Твої добрі справи на життєвій та педагогічній ниві – вічна!»

Іван КЛІЩ, Степан ВАДЗЮК, Ігор ГАЛАЙЧУК, професори ТНМУ, Надія ВАСИЛИШИН, доцентка ТНМУ

Вічна пам'ять

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті прибиральниці бібліотеки

Лілії Йосипівни ВЕЛИЧЕНКО

та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійної.

04.06.61 – 23.09.2020

Вічна пам'ять

10.12.1940 – 24.09.2020
Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті ветерана університету, колишнього завідувача кафедри іноземних мов, доцента

Мирослава Миколайовича ЗАКАЛУЖНОГО та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійного.

Відповіді на сканворд, вміщений у № 14, 2020 р.

1. Кіш. 2. Мазепа. 3. Булава. 4. Море. 5. Чайка. 6. Уран. 7. Аганіт. 8. Артерія. 9. Куринь. 10. Шар. 11. Амарант. 12. Реле. 13. Ура. 14. Рак. 15. Ада. 16. Атлет. 17. Неп. 18. Літр. 19. Ар. 20. «Тронка». 21. Рада. 22. Щек. 23. Есхл. 24. Хрін. 25. Сеул. 26. Ікар. 27. Ніт. 28. Ліга. 29. Гол. 30. Лі. 31. Яремчук. 32. Іго. 33. Іф. 34. Галичина. 35. Ротань. 36. Янгол. 37. Грім. 38. Сміх. 39. Рев. 40. Каас. 41. Колір. 42. Го. 43. Фенікс. 44. Етил. 45. Мім. 46. Азот. 47. Кімоно. 48. Мі. 49. Тиса. 50. Че. 51. Мер. 52. Алла. 53. Слава. 54. Мох. 55. НЗ. 56. Ас. 57. Су. 58. Кличко. 59. Клен. 60. Рок. 61. Каденюк. 62. Пастка. 63. Аорта. 64. Вуаль. 65. Кекс. 66. «Вир». 67. Лот. 68. Учта. 69. Тло. 70. Борсук. 71. Ступка. 72. Ака. 73. НАСА. 74. «Рено». 75. Урок. 76. Скат. 77. Сосна. 78. Такт. 79. Акт. 80. Уступ. 81. Неон. 82. Дно. 83. Туз. 84. Ге. 85. Як. 86. Копа. 87. Травма. 88. Ом. 89. Па. 90. Ян. 91. За. 92. Довженко.

Відповіді у наступному числі газети СКАНВОРД

1. Регіон України	2. Столовий прибор	3. Брат Кия	4. Баранний горіх
5.	7. Піджак	8. Частина змагань	6. Давньогрецьк. філософ
10. Наловлена риба	11. Морський орел	12. Схід	13.
14. Сорт яблука	15. Столиця Норвегії	16. Професіонал	17. Собака
18. Фус, гуца	19. Немовля	20. Укр. нац. герой	21. Виробляють бджоли
22. Урочистий званий вечір	23.	24. Колишній футболіст «Динамо»	25. Злукот крові
26. Хижий звір	27.	28. Знак Зодіаку	29. Англійське пиво
30. Акціонерне товариство	31. Обласний центр України	32. Вулкан на Сицилії	33. Бог сонця
34. Місце для стрільби	35. У бабусі і дідуся	36. Ушкоджена тканина тіла	37. Продукція низької якості
38. Шкіра дерева	39. Батько детектива	40. З нього пшоню	41. Рай у пустелі
42. Бойовий клич	43. Велика група людей	44. Полон	45.
46. Заглибина, наповнена водою	47. Горицвіт	48. Літературний жанр	49. Не вільник
50. Отруйна жаба	51. Нота	52. Укр. телеканал	53. Роман Ю.Мушкетика
54. Між сніданком і вечерею	55. Звернення до Бога	56.	57. Утроба
58. Квітка, театр	59. Хоч... на голові теши	60. Напій	61. Пістолет
62. Надійна опора	63. Рід людський	64. Літак	65. Фіра
66. Бовван, божок	67. Палац, застібка	68. Стоянка для суден	69. Передача м'яча
70. Сотка	71. Роговцева	72. Вектор	73.
74. Літаюча тарілка	75. Німецький фізик		